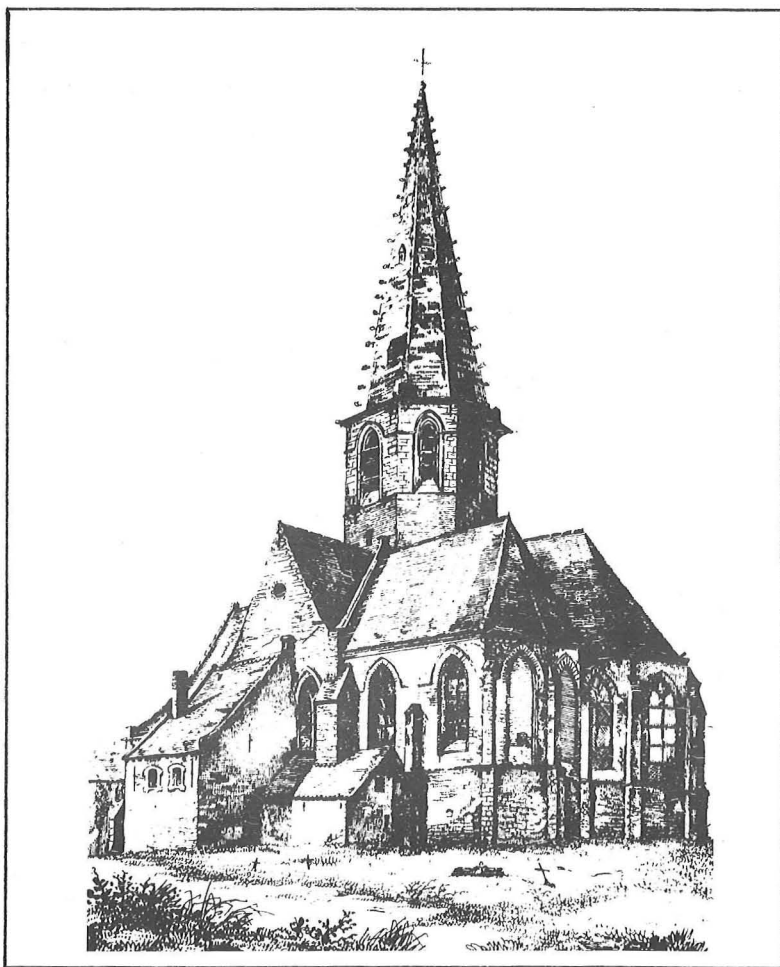

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstoogmerk

JUNI 1980

—

JAARGANG XI

—

AFLEVERING 2

Bij de kaftfoto:

Steendrukplaat van de kerk van Vosselare uit het werkje van A.C. VAN HOOREBEKE, *Notice historique sur la commune et l'église de Vosselaere (Flandre orientale), suivie de la liste de ses curés et des épitaphes qu'on y recueillies...*, Gand, Imprimerie de Léonard Hebbelynck, Vieille Citadelle, 48, 1845.

**Driemaandelijks berichtenblad
van de heemkundige kring
HET LAND VAN NEVELE**

Vereniging zonder winstooigmerk

JUNI 1980 — JAARGANG XI — AFLEVERING 2

Verantwoordelijke uitgever : **J. LUYSSAERT**
Veldestraat 8
9841 Nevele - Merendree

Het berichtenblad „HET LAND VAN NEVELE“ is een driemaandelijks uitgave van de heemkundige kring „Het Land van Nevele“ v.z.w.

Redactieraad : J. LUYSSAERT - voorzitter
L. CLAEYS - LAVENT

Redactieadres : J. LUYSSAERT
Veldestraat 8
9841 NEVELE Merendree.

Voor verdere informatie i.v.m. de opgenomen artikels en bijdragen voor het berichtenblad, gelieve contact op te nemen met de redactievoorzitter. Elke auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn artikel.

De heemkundige kring „Het Land van Nevele“ is een vereniging zonder winstoogmerk die er naar streeft, enerzijds de heemkundige studie van de streek te bevorderen, te beoefenen en de verworven kennis te verspreiden; anderzijds actief bij te dragen tot beheer, bescherming en vrijwaring van het cultureel en natuurlijk patrimonium van de streek.

Daartoe organiseert zij ook geregeld voordrachten, dia- en filmvoorstellingen, tentoonstellingen, uitstappen en wandelingen.

Alle leden worden op die manifestaties uitgenodigd en kunnen er gratis aan deelnemen.

Haar werkgebied wordt gevormd door vijf afdelingen die respectievelijk volgende deelgemeenten omvatten:

- 1e afdeling : Nevele, Vosselare
- 2e afdeling : Hansbeke, Poesele
- 3e afdeling : Landegem, Merendree.
- 4e afdeling : Lotenhulle, Poeke.
- 5e afdeling : Bachte-Maria-Leerne, Meigem, Sint-Martens-Leerne, Vinkt, Zeveren.

De zetel van de vereniging is gevestigd in de gemeente Nevele.

Briefwisseling i.v.m. de werking van de heemkundige kring „Het Land van Nevele“ v.z.w. dienen te worden gericht aan het secretariaat van de vereniging, Vosselarestraat 16, 9840 NEVELE-Landegem.

- **Abonnement en lidmaatschap** : 300,- fr. per jaar
500,- fr. per jaar als erelid
te storten op rekening 000-0627981-03 van „Het Land van Nevele“ v.z.w., Vosselarestraat 16, 9840 Landegem.
 - **Losse nummers** : voor zover voorradig.
 - **Opzegging abonnement** : vóór 1 december.
 - **Overname van teksten** toegestaan mits bronvermelding.
-

Lay-out : P. D'Hoker.

Gedrukt in de beschutte Werkplaats „Nevelland“ te Nevele.

EEN GESCHIEDENIS VAN VOSSLARE IN 1845 DOOR A.L. VAN HOOREBEKE TE BOEK GESTELD

Woordje vooraf.

De historicus A.L. VAN HOOREBEKE (1787-1860) was in het archiefwezen te Gent bedrijvig en bekend als een schrander paleograaf.

Hij heeft ook de merkwaardige grafschriften van de kerken van Gent en omliggende opgetekend. Verder heeft hij nog genealogies opgemaakt van talrijke gentse families.

In 1845 gaf hij het werkje uit *Notice historique sur la commune et l'église de Vosselaere (Flandre orientale), suivie de la liste de ses curés et des épitaphes qu'on y a recueillies... Gand, Imprimerie de Léonard Hebbelynck. Vieille Citadelle, 48. 1845.*

(Gegevens geput uit Bibliographie Nationale, dl. IX, 1886-1887).

Het werkje over Vosselare wordt hier nu in vertaling gegeven. Het is versierd met drie steendrukplaten, is moeilijk te vinden en kan maar in gespecialiseerde bibliotheken gekonsulteed worden. Is er nog een of ander antikwariaat die het aanbiedt, dan wordt er een zeer hoge prijs voor gevraagd.

De verdienste van de auteur is dat hij het toen bestaande archief uitgelopen heeft en dat hij ter plaatse de kerk bestudeerd heeft.

De toren van Vosselare is een uitstekende observatiepost over een gedeelte van de streek gelegen aan het Kanaal van Schipdonk ; ook werd hij in WO I en WO II opgeblazen en verder in puin geschoten. Aan de hand van de historische bijdrage van A.-C. Van Hoorebeke kan nu de balans opgemaakt worden van wat er zo sedert 1845, te Vosselare, verloren is gegaan wat betreft kerk, grafmonumenten en archief.

**BIJDRAGE TOT DE GESCHIEDENIS VAN DE GEMEENTE EN DE
KERK VAN VOSSLARE (Oost-Vl.), MET DE LIJST VAN ZIJN
PASTOORS EN DE GRAFSCHRIFTEN DIE ER OP GETEKEND
WERDEN DOOR A.L. VAN HOOREBEKE**

Voor het opstellen van deze bijdrage hebben we geput uit de archivalia van de kerk van Vosselare. De pastoor, E.H. Jan Frans De Muynck (1) gaf ons de toestemming al de hem toevertrouwde stukken in te kijken, waarvoor onze oprecht dank.

Oorkonden, schenkingsakten, oude rekeningen, doop-, huwelijks- en overlijdensregisters, grafstenen van adellijke families, zoals Van der Meersch uit Nevele, Goethals, vroeger *Bonicolli*, enz. hebben ons heel wat materiaal verschaft. Spijtig genoeg ontbreken de kerkrekeningen en die van de armendis van 1587 tot 1700.

Er wordt vermoed dat de dubbelen van die stukken, die gedeponeed waren in de griffie van Nevele, nu in het archief van de rechtbank van 1e aanleg te Gent berusten, maar daarover hebben we geen zekerheid. Daar die stukken de facto niet vernield zijn, worden ze toch als verloren beschouwd, want niemand heeft toegang tot dat depot dat in een onbeschrijfelijke wanorde blijkt te verkeren.

Het archief van Vosselare is niet volledig gespaard gebleven, in 1658 ging de pastorie in vlammen op, werden de oudste registers en wellicht ook andere belangrijke stukken vernield. Met zekerheid kent men de oorzaak van de ramp niet, maar heel waarschijnlijk moet ze toegeschreven worden aan de strooptochten van de franse soldateska die, in de maand september van dat jaar, het beleg sloeg voor de stad Oudenaarde.

De pastoors van Vosselare hebben altijd veel zorg aan hun archief besteed. Toen pastoor Thomas De Wolf te Landegem aangesteld werd, heeft hij, bij een onderhandse akte d.d. 20 maart 1663, het archief aan zijn opvolger, Gillis Paret, overgemaakt : het depot bestond uit alle titels, armendisrekeningen, het testament van mevr. Charlotte de Zoete, echtgenote van ridder Antoon van Grenet, rentetitels, schenkingsakten.

In dat stuk verzoekt hij zijn opvolger dezelfde zorg als zijn voorgangers aan het archief te besteden ; hij verklaart ook dat hij geen kennis heeft van de vijf oudste charters waarover de mondelinge overlevering het heeft en waarvan het oudste stuk dateerde uit 1230 ; wellicht zijn die zoek geraakt of vernield bij de brand van de pastorie.

De vijf stukken, waarvan pastoor De Wolf het verlies betreurde, werden

(1) Heden (1845) pastoor te Meldert bij Aalst.

terugggevonden. In 1713 heeft een zekere Pieter Coppens, landbouwer, die ontdekt in de familiepapieren van wijlen zijn vader.

Pastoor Jan Witterschaut maakte er het proces-verbaal van op : de stukken dateren uit 1230, 1320 (23 februari), 1379 (5 en 10 januari) en 1399 (2 februari).

Die archiefstukken verschaffen ons kostbare inlichtingen over de heerlijkheid en het kasteel *Meere* en de vermaarde linde, *Meere-Linde*, in dezelfde gemeente gelegen.

Met zorg hebben we uit die dokumenten alle gegevens opgetekend betreffend statistiek, levenswijze, in verband met prijs en huurwaarde van de gronden, de verwoestingen door de hervormden in de XVIe eeuw gepleegd, de verschrikkelijke baldadigheden van de legers van Lodewijk XIV die op hun doortocht heel wat bloed vergieten. We hebben ook alle grafchriften uitgeschreven die de tand des tijds en de vernielzucht van de beeldstormers overleefd hebben. Dat materiaal, dat we op het einde publiceren, verschaft buitengewoon nuttige inlichtingen over de families van den Meersch van Nevele, Van der Coutren, Van Zillebeke, *Faccoen* geheten, Van Zantvoore, Goethals, enz.

Gelukkig dat tot hiertoe de leden van de kerkfabriek door die barbaarse drang om alles te vernieuwen of beter om alles te vernielen nog niet besmet zijn. We feliciteren ze, des te meer daar elders, tot schade en schande van onze tijd, moderne beeldstormers, in weerwil van verworven rechten, grafstenen, die hun eigendom niet zijn, vernielen, openbaar verkopen, maar die de gedachte van een vrijgeveige ziel of een of andere voorouder oproepen. In plaats van die merkwaardige getuigen van het verleden komt nu een onpersoonlijke grafsteen.

Vosselare is 626 ha groot en ligt op drie mijlen ten westen van Gent. De lucht is er gezond. Grotendeels is de grond zeer vruchtbaar en brengt goede tarwe, haver, vlas, aardappelen enz. voort, en het meest zandachtige gedeelte goede rogge.

Er zijn weinig bossen, enkele moerassen, waaruit goede turf gehaald wordt, verder weiden voor het vee en voor de jaarlijkse voorraad hooi. Landbouw en weven verschaffen zijn inwoners een eerlijk bestaan ; hun aantal bedraagt nu 906. De parochie maakte deel uit van de kasselrij van de Oudburg van Gent en van het dekanaat Deinze. Te oordelen naar de rijke schenkingen aan de kerk en naar de hooggeplaatste personen die er begraven liggen was Vosselare eertijds een belangrijke plek. Tot in het begin van de XVIe eeuw had Vosselare zijn eigen heren ; één enkele naam is ons bewaard gebleven. Hij heette Thomas Van den Turre, heer van Vursselare ; hij nam deel aan de Guldensporenslag en hetzelfde jaar

(1302) maakte hij deel uit van de Schepenbank van Gent. We weten niet wanneer Vosselare onder het gezag van de heren van Nevele kwam.

Toen Karel, graaf van Valois, broer van Filips de Schone, zich naar Gent begaf in 1300, werd de gemeente door zijn leger geplunderd. Heel waarschijnlijk onderging zij hetzelfde lot na de veldslag bij Rekelinghe-Deinze op 5 juli 1325.

Er wordt aangenomen dat de aloude familie Van der Meersch van Nevele er zijn versterkt kasteel had, vandaag nog bekend onder de naam *Groot goet ter Meersch* (2). Er worden daar nog oude funderingen gevonden die onverwoestbaar lijken.

Het kasteel werd op 13 mei 1381 verwoest, toen een bloedige veldslag te Nevele geleverd werd. Eveneens heeft Vosselare het erg te verduren gehad op 25 mei 1452, toen, op dezelfde plaats, de Gentenaren onder het bevel van Jan Van Melle, slaags werden met troepen van graaf van Estampes.

(2) Een overlevering, die te Vosselare nogal wat geloof vindt, zegt ons dat het kasteel eertijds in het bezit van de Tempeliers was en dat, na afschaffing van die orde in 1312, de familie Van der Meersch van Nevele er eigenaar van werd. Jan-Baptist Dellafaille, heer van Huyse enz., groot-baljuw van Gent en van de kasselrij bezat reeds, in 1677, het Groot goed ter Meersch. In het landboek van Vosselare, dat in het gemeentearchief berust en in 1650 begonnen werd, lezen we dat de Commanderie van de ridders van Malta in dat dorp verscheidene gronden bezat. Er worden gronden vermeld met de naam het Tempelhof en het Tempelland, ze waren niet ver van de Meerstraete gelegen.

Een grond met de naam 't Goed ter Meersch wordt ook te Drongen aange troffen. Een van de registers van het stadsarchief van Gent (Weezen-bouc 1361, p. 17v^o) vermeldt die met de naam Tgoed te Dronghine dat men eet ter Meersch, waarschijnlijk gelegen op de plaatse van de hoeve die aan Karel Huytens behoort, waar trouwens nog de puinen gevonden worden.

Familiegehevens leren ons dat, in 1516, de duitser Sigbert Huytens van Ensfeld, het leen Ter Meersch of van Dronghene verwierf, op voorwaarde dat hij aan de heer van Drongen hulde deed. In de akte, waar over dat bezit gehandeld wordt, staat vermeld dat het kasteel een torentje heeft, met grachten omringd en met de Leie verbonden is. In 1530 werd Jan Huytens door de prelaat van Drongen gedagvaard om zich te verantwoorden over het feit dat hij aan Josse de Backere, van ketterij beschuldigd, onderdak verleend had.

Bij het overlijden van Huytens-Morel kwam het leen en de heerlijkheid Ter Meersch in de handen van Huytens-Jacopssens. Het is mogelijk dat het kasteel maar in juli 1579 vernield werd, zoals de kastelen van Gavere, Ooidonk en Eke en nog vele andere toen hetzelfde lot ondergingen.

Er dient hier aangestipt dat er toen besloten werd in de omgeving van Gent alle kastelen en huizen, met grachten omringd, te slopen, dit om te beletten dat de Malcontenten die zouden bezetten.

Vosselare betaalde zijn tol aan de beeldstormers : in de nacht van 4 oktober 1575 zakte een bende woestelingen af naar het dorp en dit niettegenstaande de burgerwacht. Nadat ze een hoeve in de *Meerstraat* gelegen en *Prannekens-hofstede* geheten geplunderd hadden, de bewoners mishandeld en de vrouwen verkracht hadden, staken ze de gebouwen in brand (3).

Dan drongen ze langs de ramen de kerk binnen en begingen er allerlei baldadigheden. De prachtige kerkraden werden stukgeslagen ; de schilderijen, waaronder een Hugo Van der Goes die de gekruisigde Kristus met levensgrote figuren voorstelde, ondergingen hetzelfde lot. De preekstoel, de biechtstoelen, het orgel en de doopvont werden verbrijzeld en de vijf klokken werden meegenomen.

Alle ontvreemde klokken werden naar het priel van het Minderbroedersklooster te Gent gebracht. Ze werden er verbrijzeld om ze te verkoopen of om ze te gieten tot artilleriestukken. Nochtans schijnt het dat de klokken van Vosselare elders terecht kwamen. Volgens een aantekening van pastoor L. Van der Meeren, in het doopregister van 1690, zou men veel later die klokken nog te Rijsel gezien hebben (4).

De begraafplaatsen moesten het ook ontgelden : het koperen grafschrift op het graf van Boudewijn Goethals, zijn vrouw en dochter werd afgerukt. Nog andere koperen platen werden meegenomen met opschriften i.v.m. die familie en de familie van Raveschoot. Verder nog een koperen plaat met het grafschrift van een pastoor van Vosselare ; heden kan men nog, in de ingang van de kerk, nog een fragment van die grafsteen zien waarop een kelk gebeiteld is.

Die gegevens zijn vermeld in het stuk van 12 nov. 1576 dat we reeds in

(3) In een archiefstuk van 12 nov. 1576 staat :
„twijf van de voornoemde De Key (eigenaar van die hoeve) en de zine dienstmaerten ghevioleert ende vercracht, als ooc onmenschelic ende gruwelic gheslagen, haerlieder naeckt uutghecleedt, de handen ende voeten tsamen ghecnoopt, en de bij haerlieder hair an de boomen hadden ghebonden, hebben zij, enz.“ Die hoeve behoorde, in 1678, Joachim de Backere.

(4) „Retulit mili Petrus van de Walle, villicus honestus et fide dignus se videsse Insulis e nostris campanis cum hac inscriptione : Fusae aere Ecclesiae de Vosselaer. Obiit praedictus Petrus, 1689, 11 octobris“. Register nr. 2.

voetnoot 3 aangestipt hebben en afkomstig is van de baljuw en schepenen van Nevele. Om te beletten dat de geldmiddelen van de kerk niet in handen van die gevaarlijke dwepers zouden terecht komen, zoals elders het geval was, werden die fiktief in de rekeningen van de armendis gevoegd ; pas in 1625 werden ze de kerk terugbezorgd.

Hier volgen enkele merkwaardig statistische gegevens geput in verscheidene archiefstukken : in 1595 werden 1.500 gentse roeden, gronden en weiden, verkocht voor 30 pond groot of 6 pond per 300 roeden. Vroeger nog, in 1589, op 5 januari is er de verkoop van een hofstede met behuizing en bijgebouwen en 20 bunders landbouwgrond, weiden en bossen te Reessegem in het land van Aalst, tegen 15 pond groot per bunder ; de akte werd voor de schepenen van Gent verleden. (zie Schepenen boecken, fol. 82 v°, 1588 tot 89 ; fol. 8, 1595 tot 96.)

Bij de belegering van Oudenaarde in 1658 heeft Vosselare, zoals heel de streek trouwens, wat te verduren gehad van de franse legers. In mei 1673, oktober 1674 en in januari 1675 werd de parochie een zware brandschatting opgelegd en werden allerlei baldadigheden gepleegd. De soldaten van Lodewijk XIV zouden de kerk plunderen, maar werden door de schutterij in hun opzet verhinderd ; de pastoor diende dan ook hun tussenkomst rijkelijk te vergoeden. Toen in 1673 het oorlogsgevaar hoe langer hoe dringender werd, zijn de heilige vaten, de meubels en de kerkornamenten in veiligheid gebracht. In april 1676 werd er een nieuwe brandschatting opgelegd, namelijk door Claude Talon, raadsheer van Lodewijk XIV en intendant ; het was zijn aandeel in de brandschatting, die op bevel van Zijn Majesteit, alle parochies van het Land van Nevele opgelegd werd. Bij de belegering van Gent in 1678, door Lodewijk XIV kwamen nieuwe rampen over Vosselare : verkrachtingen, moorden, branden waren het werk van de dienaars van de Zonnekoning ! Die vreselijke wanordelijkheden worden in de parochieregisters vermeld (5).

Op 31 aug. 1667, toen de vrouw van Gillis Van Hoorebeke van Bachten naar Drongen terugkeerde, werd ze door franse soldaten aangerand : ze

(5) An. 1674, 18 martii, obiit Joanna Bruchmans, 19 annorum stupro per vim oblato a Gullis, muneta omnibus sacramentis, sepultaque in ecclessia.

An. 1678, 1 junii, obiit Adriana Bosschere, 17 annorum stupro per vim oblato a Gallis, in domo sui patris.

werd verkracht en mishandeld, van haar klederen beroofd en naakt aan een boom vastgebonden.

Op 18 augustus 1684 vielen 6.000 franse ruiters Vosselare en omgeving binnen en eisten de achterstallen van de brandschatting op, op straffe van militaire executie. Toen in 1688 de oorlog opnieuw oplaaide, werd de kerk tot tweemaal toe geplunderd.

In de jaren 1676, 1689, 1690, 1691, 1693, 1694 en 1695 heeft een epidemie de bevolking sterk gedund : de sterftecijfers waren vervijfvoudigd.

In 1689 stierf te Vosselare een zekere Walter Van Wommerson ; hij was door hondsdoelheid aangetast. Geboortig van Grunde bij Tienen was hij vrijgezel en 59 jaar oud.

In 1694 stierf ten gevolge van een ziekte elephantiasis geheten een zeker Lieven Tyfroen, 50 jaar oud.

De sakristie en de kerk werden in 1691 opnieuw verwoest, eveneens in 1696 toen Villeroy bij Deinze gelegerd was. Alle parochies uit de omgeving van Nevele, ook het kasteel van Ooidonk aan de Leie, werden geplunderd.

Die gedurige oorlogen met al hun ellende en hun roverij hadden de bewoners van onze rijke streken uitgezogen ; het platteland lag er nu verlaten bij, de hofsteden stonden leeg en de akkers lagen grotendeels braak. In 1666, een stuk grond van 1.200 roeden, den *Kercken Eeckbosch* geheten, was slechts verpacht (voor een termijn van 6 jaar) voor 3 pond 15 schelling groot per jaar, hetzij 40,80 F.

Een hofstede, aan het Poortakkerhospitaal toebehorend en 75 gemeten groot, was voor 270,5 gulden verpacht hetzij 6,53 F het gemet.

Een stuk akkerland 525 roeden groot werd voor 6 F verpacht in 1703 voor een termijn van 2 jaar en in 1705 was er voor die huurprijs geen pachter te vinden. Gedurende twee jaar werd een stuk land 1 gemet groot verhuurd enkel voor het betalen van de grondbelastingen. De nevelse griffier J.B. Odevaere verpachtte 700 roeden land voor 5,5 F per jaar (1705). In 1714 was de pachtwaarde niet verhoogd ; parochierekeningen tonen aan dat toendertijd, voor een termijn van 6 jaar de kerk 700 roeden akkerland verpachtte voor de som van 6 gulden ; de grond was langs de weg naar Deinze gelegen.

Het Sint-Elooi tiend, dat de kerk van Vosselare kompeteerde, werd jaarlijks verpacht. In 1701 werd het aan François de Broucx, amman van Nevele, verpacht voor 10 pond groot. In 1673 werd er een belasting op

geheven van 14 schelling 7 groot, hetzij 7, 95 F.

In 1691 werd er te Vosselare geen enkel huwelijk ingezegend en tot in 1692 was de door de oorlogsomstandigheden ontredde zo groot dat de inwoners enkel te Nevele een huwelijk konden sluiten (6).

Op een kwart mijl van de kerk staat het kasteel *'t Hof ter Meeren* dat eertijds een versterkte burcht was. Nu is er een moderne konstruktie in plaats van de slottorens met hun schietgaten. Het was het verblijf van de machtige heren van Meere. Heel waarschijnlijk is de benaming *Meere* ontleend aan de nabijheid van een moeras of een laag gelegen weide (*Meere, Meir, Moer, palustris locus, moeras*).

Nochtans betekent Meer of Meere in het oudvlaams dialect terminus, meta, limes : grens ; dan is de betekenis van *'t Hof ter Meere* : kasteel aan de grens gelegen. Misschien dat in een ver verleden het kasteel aan de grens van een pagus, een heerlijkheid of van een andere territoriale indeling lag die ons onbekend is.

Op gravure nr. 1 ziet men het kasteel uit 1547 ; dan waren er reeds verbouwingen gedaan. Het vertoont het specifiek karakter van de toenmalige kastelen.

De heerlijkheid Meere lag in de parochie Vosselare : ze had haar eigen baljuw, vazallen, burgemeester en schepenen (7). Waarschijnlijk was de grond, waarop het kasteel stond, een leengoed van de Oudburg van Gent, misschien een achterleen dat de adellijke familie Van der Meere hield, hetzij van de graaf van Vlaanderen of van de heer van Nevele. Maar dat *Hof ter Meeren*, zou het zijn naam niet ontleend hebben naar diezelfde familie ? Die onderstelling lijkt ons gewettigd, als we zien dat het hof van *Mayheghem*, van *Ten Broucke*, te Bachte - Maria - Leerne gelegen, dat van *Ten Eeckhoute* te Steenhuyse en dat van *Ter Coutren*

(6) „quod hoc anno 1691 continua bella infestaverint adeoque pauca matrimonia contracta et sachristia et templum spoliatum, si vero reperirentur, ideo hoc spatium est relictum. Anno 1692, 14 septembris, matrimonium contraxere in Nevele, propter bella, tribus proclamationibus praemissis, Joannes Scholier et Livina De Clercq". Huwelijksregister an. 1691 en 1692.

(7) Een van de laatste burgemeesters was Josse De Loof, een voorbeeldig magistraat, toonbeeld van rechtschapenheid, onberispelijke levenswandel, godsdienstzin en vrijgevigheid voor de armen. Hij overleed op 27 augustus 1830, 75 jaar oud. Hij was de vader van de huidige burgemeester van Vosselare, dhr. Jan-Frans De Loof.

te Zwijnaarde eveneens genoemd werden naar de families die hoven bewoonden (zie Schepenregisters van Gent, 1373, 1364, en 1765, p. 3, 30, 11, 5 v°).

Hoe dan ook, tot hiertoe hebben we geen enkel dokument over de benaming van die heerlijkheid ontdekt. Een grafsteen, in de kerkmuur van Bachte-Maria-Leerne, toont aan dat reeds in 1353 het kasteel de naam *'t Hof ter Meeren* droeg (8).

De familie van der Meeren zou van Oudenaarde afkomstig zijn ; enigen van hen hebben te Gent in 1304 en 1310 een schepenambt bekleed. In de XVe en XVIe eeuw werden enkele leden van die adellijke familie in Sint-Walburgakerk begraven, waar ze een kapel onder hun naam opgericht hadden.

In de XVIe eeuw was Jan Virtal heer van Meere en huwde Heybrouck L'hermite (9). Hij stierf in 1559 en zijn vrouw in 1549. Een kind heeft ze overleefd, Catharina, die door haar huwelijk met Michiel Vanderhaghen de heerlijkheid in die familie bracht. Deze hadden een zoon Lucas die met Clara Cottrel huwde (10).

Hun zoon, Filips Frans Vanderhaghen stierf te Gent op 1 mei 1667 en werd in de kerk te Vosselare begraven ; hij was met Johanna-Lucia Pardo in de echt getreden. Hun afstammeling, Karel Ignatius Vander-

(8) Het opschrift luidt :

„Hier over hende van deser kercken light begraven eenen Geerot De Key, filius Geerot, die overleet den 6 in maerte an. 1353. Ende heeft besedt up hondert roeden lands, ligghende voor thof ter Meeren, een jaerghetyde van thien grooten tsaers met drie lessen te doene in deser kercken up den zesten dach van maerte, de welcke 100 roeden lands mynheere Van der Meere ghecocht heeft met andren landen met 10 grooten tsaers uutgaende ende waere tvoorschreven jaerghetyde niet ghedaen en worde dat de 10 grooten commen ter kercken profyte“.

(9) Verscheidene leden van die bekende familie liggen begraven in de Sint-Pieterskerk te Mechelen, in de katedraal en in de Sint-Jacobuskerk te Antwerpen.

(10) Deze oude adellijke familie bezat in 1562 de heerlijkheid Drongen, die in 1630 nog in haar bezit was.

Haghen was hun opvolger (11). Hij huwde, op 28 april 1711, met Marie-Jacqueline-Colette Happaert (12), barones van Herdershem, vrouwe van Rotselaer, Dieghem en Wulfsberghe, zij overleed op 5 april 1712, twintig jaar oud en haar man op 25 september 1719. Als enige erfgename was er een dochter, Marie-Louise-Colette-Scholastique, op het kasteel van Meere geboren, 2 maart 1712 en in de kerk van Vosselare op 23 maart 1712 gedoopt. Ze ging een eerste huwelijk aan met Ignace-François de la Tour-Tassis, heer van Baleghem, die op 17 augustus 1737 overleed.

In de bibliotheek van de Universiteit te Gent hebben we een handschrift gevonden, nr. 59, p. 199, waar het vonnis te lezen staat uitgesproken op 17 oktober 1729 tegen Sigismond-Jacques Murroy zoon van Tomas, door de schepenenbank van de stad Gent. We willen dit aanhalen omdat het betrekking heeft op die voornoemde dame en dat het ons wat leert over de zeden uit die tijd. In zijn grote trekken behelst dat vonnis het volgende : gezien het feit dat jij, Sigismondus Jacobus Murray, op 8 april 1729, met andere boeven hebt beraamd juffrouw Maria Vanderhaghen, oud 17 jaar (13), te ontvoeren uit het klooster van Marquette

-
- (11) We lezen in de doopregisters van diezelfde kerk dat er in 1699 het wettig kind gedoopt werd van Jacobus Nolyman en van Petronilla Verdonck en deze was amper 13 jaar oud. Het kind dat Karel Jacobus heette had Karel Ignace Vanderhaghen voor peter, van wie hoger sprake. Er werd verteld (wat door een eerbiedwaardige bejaarde uit Vosselare bevestigd werd die het feit van zijn grootvader vernomen had, tijdgenoot van die heer) dat deze jonge moeder met een vroegrijpheid, die zelden in ons klimaat voorkomt, buitengewoon mooi was en dat ze de dochter was van een van die pachters van die heer die haar verleid had ; hij heeft het meisje uitgehuwd vanaf het ogenblik dat haar zwangerschap bekend was; ze kreeg een bruidschat en kreeg een van zijn cijnsgronden waarop ze zich met haar man Jacobus Nolyman vestigde.
- (12) De zeer oude familie Happaert, een soldatenras, was afkomstig van Henegouwen.
- (13) Voornoemde Sigismondus Murray was op 8 april 1729 in gezelschap van Maria Francisca Van den Berghe, echtgenote van Georgius Bresina, beëdigd nachtwaker en hellebaardier van de stad Gent. De schepenen van Gent veroordeelden op 31 oktober 1729 de vrouw tot verbanning uit Gent en omgeving van een termijn van vijf jaar. Haar man werd voor drie jaar uit zijn functies ontzet en zijn loon werd aan zijn vervanger uitgekeerd. In voornoemd handschrift, p. 195.

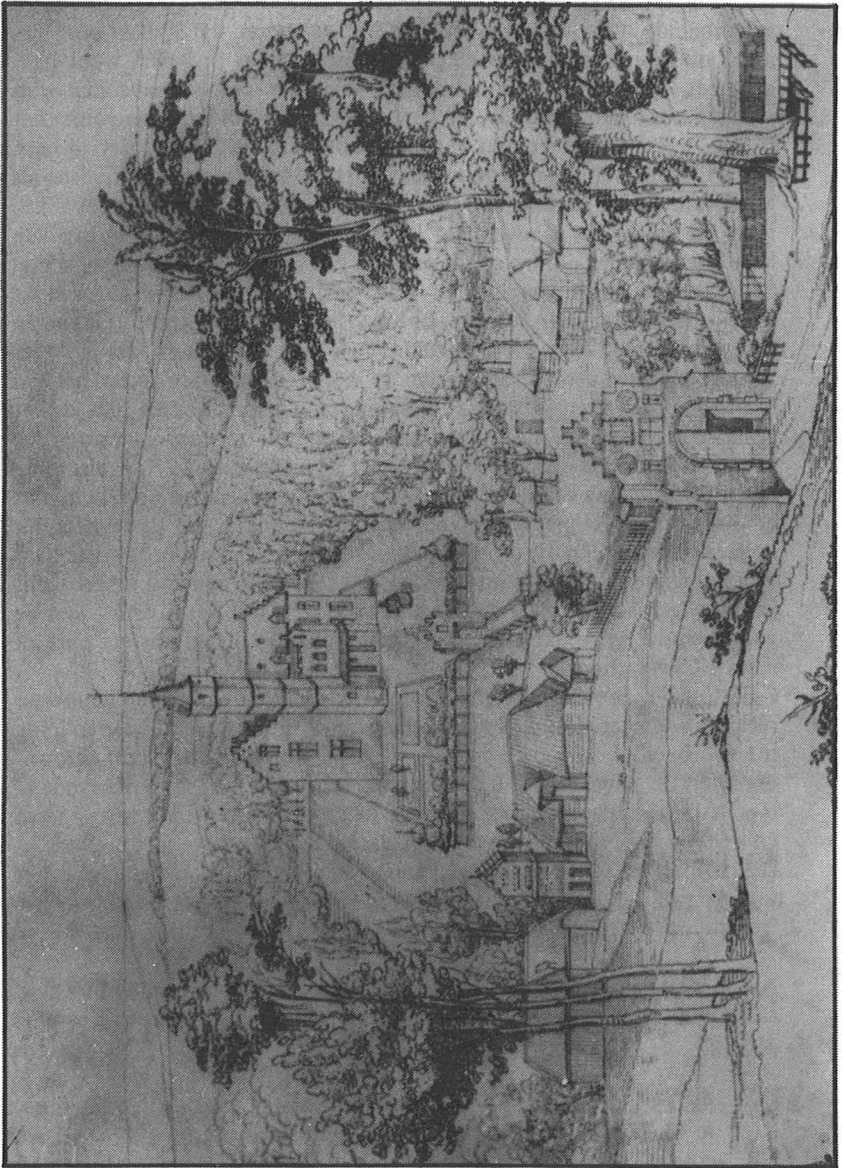
bij Rijsel (14) ; dat jij de abdis hebt doen willen geloven dat heer Albrecht-Lodewijk Happaert, oom langs moederszijde en voogd van de voornoemde juffrouw, een beroerte had gekregen, dat jij haar neef was maar onbekend wegens je lange afwezigheid, dat jij belast werd haar naar het kasteel van Mere te brengen waar haar oom haar absoluut wou spreken voor zijn dood, dat jij werd afgescheept omdat jij noch met het rijtuig, noch met knechten van de baron vergezeld was ; dat jij hebt getracht een meisje, je medeplichtige, het klooster binnen te loodsen als kostleerlinge om je de juffrouw toe te spelen ; dat jij op 11 mei 1729, toen die jonge dame naar haar kasteel terugkeerde in gezelschap van haar voornoemde oom, van de pastoor van Deinze, van Boudewijn Van Crombrugghe, haar voogd langs vaderszijde en van een wacht van de kasselrij Kortrijk, haar bespied hebt met je medeplichtigen uit Olsene en haar achtervolgd hebt tot Deinze om haar daar te schaken ; dat jij de lef hebt gehad gewapenderhand verder de achtervolging in te zetten tot aan het kasteel en toen je zag dat je er niet zou binnenkomen heb je niet gearzeld tot middernacht toe geweerschoten te lossen, wat groot gevaar voor de bewoners opleverde, dat jij op zondag 22 van diezelfde maand, alle wegen van het kasteel naar de kerk hebt laten bewaken, met de hulp van drie medeplichtigen en twee soldaten die jij te Kortrijk opgevorderd had en dit om die jonge dame te ontvoeren in geval ze naar buiten kwam om naar de mis te gaan, dat jij haar voogd zou omgebracht hebben zo hij enige weerstand bood ; dat je plan bekend was zodat de voornoemde jonge dame zich met haar voogden in het kasteel opsloot en er zich verschanste.

Gelet op het feit dat dergelijke daden niet oorbaar zijn in een land waar rechtspraak heerst zonder een behoorlijke straf op te lopen die anderen tot voorbeeld dient ; gelet op het feit dat jij die daden bekend hebt, veroordelen de schepenen jou tot eeuwige verbanning uit de Nederlanden ; mocht jij die uitspraak niet naleven, dan word jij ter dood veroordeeld en worden je goederen verbeurd verklaard”.

Dat volharden in de boosheid toont enerzijds aan hoe belangrijk het fortuin van die rijke erfgename was en anderzijds hoe ruw zeden en gewoontes in die tijd waren.

Na de dood van haar eerste man heeft die dame een tweede huwelijk aangegaan met Willem Dominus Du Bois, ook gezegd Van den Bossche,

(14) In het landboek van Vosselare lezen we dat de abdij van Marquette bij Rijsel in die parochie een stuk land bezat, 1293 roeden groot.

die zo heer van Meere werd. De heerlijkheid kwam toe aan zijn zoon Pieter Livinus Du Bois, uit dat huwelijk gesproten. Sedertdien is de heerlijkheid in die familie gebleven. Voor de revolutie van 1789 had ze in haar bezit ook nog de baronie Herdershem en de heerlijkheden van Rotselaere, Dieghem en Wulfsberghe. De laatste heer van Meere, Ferdinand baron Du Bois stierf op 15 maart 1829 en zijn vrouw Maria Van Bouchout op 8 maart 1838. Ze werden in de familiekelder bijgezet, op het kerkhof te Vosselare ; ze hadden drie erfgenamen, Sidonie, Clementine en Victorine, die onlangs aan de kerk een kostbare kazuifel hebben geschonken.

Op het kruispunt, waar de dreef van het kasteel uitmondt, staat een eeuwenoude getuige van de luister van het kasteel waaraan die boom behoort. Men gaf hem de naam van *Meerelinde*. Die reus heeft een basisomtrek van $9\text{ m } \frac{3}{4}$; op manshoogte is dat nog meer dan 8 m. In 1794 hebben vandalen een opening in de boom gemaakt ; binnenin is er nu een ruimte met 4,80 m hoogte en een omtrek van 17 voet 3 duimen. In die holte zijn twee bomen gegroeid, of beter twee delen van de stam, die niet uitgehakt werden. Die twee bomen, waarvan de ene een diameter heeft van $4\frac{1}{2}$ voet en de andere $2\frac{1}{2}$ voet hebben niet verhinderd dat op 7 september 1838 dertig personen terzelfdertijd in de holte van die kolos plaatsvonden. De kroon heeft een omtrek van tweehonderd achtentwintig voet, hetzij een diameter van 76 voet. Die reuzenachtige boom, die bijna zonder weerga is in Europa, ziet er nog levenskrachtig uit en schijnt nog lang te zullen leven.

Toen we in maart 1845 een bezoek brachten aan het kasteel van Meere waar we vriendelijk door dhr. De Kerchove d'Ousselghem, echtgenoot van Mevrouw Clémentine Du Bois, ontvangen werden, zijn we de boom eens aandachtig gaan bekijken. De gegevens, die dhr. De Loof, burgemeester van de gemeente ons had meegedeeld, hebben we niet kunnen nagaan ; immers de toegang tot de holte was niet meer breed genoeg om er een volwassene door te laten. De schors van de boom groeit geleidelijk over de twee flanken die de opening afsluiten.

Het is best mogelijk dat er in het verleden onder die lommerrijke boom, recht werd gesproken. Die gewoonte hadden onze voorouders van de Germanen overgenomen. Boudewijn IX, graaf van Henegouwen schafte dat gebruik af in de XIIIe eeuw toen hij het bevel uitvaardigde dat er voortaan recht zou gesproken worden in zijn kasteel te Bergen en niet meer onder de eikebomen te Hornu.

Op prent 1, dat slechts een gedeelte weergeeft van een schilderij, staat rechts nevens de toegangspoort een reusachtige boom met aan zijn basis de banken van de rechtbank (vierschaere) waar de misdadigers

berecht werden (15). We meenden dat die boom *Meerelinde* was, maar de heer De Kerchove, zowel als de burgemeester, verzekerden ons dat de reuzelinde op het uiteinde stond van de dreef die eertijds naar het kasteel leidde.

De parochie Vosselare, *Vurselaere*, *Voslariensis*, *Fursitio* is zeer oud. Het hoeft niet te verwonderen dat de oorspronkelijke benaming Fursitio tot Vosselare geëvolueerd is, want in onze annalen vinden we heel wat grotere evoluties die op onbetwistbare argumenten steunen ; zo wordt *Thesla* Destelbergen en *Ivete* Hyfte enz...

In de Kroniek van de St.-Pietersabdij te Gent (16) en in de Annalen van de St.-Baafsabdij te Gent lezen we dat in 694 „Childela sacrata dat ad ecclesiam Memmedung, res suas in Fursitio”. In het jaar 802 lezen we dat „Radbertus dedit S. Petro res suas in Fursitio”. Deze schenking wordt elders nog vermeld op een meer nadrukkelijke manier :

„Dedit Radbertus et uxor sua Vrowara S. Petro ad mensam fratrum in pago Gandensi super fluvium Legia, in loco nuncupante Fursitio curtile unum et quidquid in illo loco in pago Gandensi Fursitio curtile unum et quidquid in illo loco habuit, de terra arabili, silvis, campis, pratis et mansionibus sex, enz”. De ligging van dat Fursitium in de pagus Gandavensis, dichtbij de Leie, stemt wel overeen met die van het huidige Vosselare (17).

De stichtingsakte van die kerk was niet te vinden, wat ons niet hoeft te verwonderen : weinige dergelijke akten zijn ons overgeleverd. Maar we vinden in een charter uit 1087, waarmede graaf Robrecht de Jongere een schenking aan de abdij van Drongen overmaakt, dat in die tijd de

(15) In het landboek van Vosselare, dat we reeds vermeld hebben staat op p. 144 te lezen, een stuk land dat de naam het Galghestuck draagt ; waarschijnlijk heet dat stuk zo omdat in de nabijheid de galg van de rechtbank van de heerlijkheid Meere opgericht was.

(16) Door E.H. Van de Putte uitgegeven onder de titel : „Annales abbatiæ S Petri Blandiniensis” p. 2, 4 en 79. (Zie ook Chroniques de Flandres, dl. I p. 434 en vgl.)

(17) Het is niet Vurste dat in Brabant op de Schelde gelegen is.

kerk van Vosselare reeds bestond (18).

„Haec sunt pertinentia ad praeposituram de supradictis Voslariensis ecclesia, cum omnibus (decimis)”. In 1140 bevestigt paus Innocentius III het bezit van de eigendommen van de abdij van Drongen „in quibus haec propriis duximus exprimendes vocabulis : curtis et villas, videlicet Landegem, Vurslaer, Peteghem. Hastene...”. Diererik van den Elzas bevestigt in 1143 die schenking. In 1147 werd door Eugenius III het patronaat van de kerk van Nevele aan dezelfde abdij verleend ; in de pauselijke bul worden als bijkerken vermeld „Peteghem, Hastene, Landghem en Vurselaer”. Dat recht op patronaat was de abdij reeds verleend in de maand juli van hetzelfde jaar door Anselmus, bisschop van Doornik : „Nivella Trunchiniensibus ...intercessione Gosuini abbatis, cum Peteghem, Vorslaer... 1147, idibus julii (19).

Uit die dokumenten kan men met zekerheid afleiden dat er te Vosselare een kerk bestond sedert de 2de helft van de XIe eeuw. Van dat tijdstip af is er geen enkel dokument dat spreekt over het bouwen of herbouwen van een nieuwe kerk op die plaats. Anders zou de kroniek van Drongen dat vermeld hebben, want in 1121 (20) wordt erin vermeld dat de kerk van Landegem, die eveneens deel uitmaakt van de schenking door Robrecht de Jongere in 1087, door Lambertus, bisschop van Doornik, op 15 maart gewijd werd. Daaruit mag men met zekerheid besluiten dat de huidige kerk van Vosselare reeds sedert 1087 bestond. Een oorkonde uit het kerkarchief, reeds hoger vermeld, staaft die datum en men kan eruit afleiden, dat toen niet alleen de kerk er stond, maar ook de toren. In dat stuk lezen we dat in 1230 de kerk dringend diende hersteld te worden, dat deskundigen hadden vastgesteld dat er nieuw timmerwerk diende uitgevoerd, zowel in het belfort om er de klokken opnieuw te kunnen hangen als aan de binnenkant van de

(18) Zie Chroniques belges, dl. I, p. 704, en ook Factum ou Mémoires de procédure au sujet des dîmes, door L. Lootens, 1688, p. 82 en 83.

(19) Chroniques belges, t.I., p. 710.

(20) Chroniques belges, p. 602.

torenspits (21). De verkommering waarin de toren zich toen bevond en die oorzaak was dat de klokken neergehaald werden, laat onderstellen dat de kerk reeds anderhalve eeuw bestond, een tijdstip dat rond 1087 ligt, jaar waarin de kerk voor het eerst wordt vermeld. Negentig jaar later diende het timmerwerk van de toren hersteld, dat wordt vermeld in een oorkonde door Gossuinis Van Zillebeke, Taccoen gezegd, en zijn echtgenote Clara Van Santvoorde in 1320 verleend : er staat daarin te lezen dat de vader van de vrouw, Boudewijn Van Santvoorde, de kerkfabriek de toelating geeft de nodige bomen voor de herstelling te vellen in het bos dat hij in de gemeente Vosselare bezit en dit alles zonder enige vergoeding.

Die twee stukken zijn onweerlegbare bewijzen voor het bestaan van een kerk in een verafgelegen tijd. Het jaar van haar stichting kan maar benaderend gegeven worden. In dat verband dient aangestipt wat pastoor Livinus Van der Meeren schrijft in een van de doopregisters van de kerk, voor het eerst aangelegd op 22 november 1690 :

„A quo et quando praecise sit fundata ecclesia de Vosselaer in nullis antiquis monumentis exstat memoria, seviente continuo in nostro Belgio marte etiam ecclesiis infesto. Jacta fundamenta a quadam Mommo-

(21) Deze oorkonde is in het nederlands gesteld ; ze is zo belangrijk dat wij er de integrale tekst van geven :

„Kenlic si allen liede die nu sin ende naer ons commen sullen. Also bi vroede mannen bevonden es datte binnen den turre van der kerken van Vursselare-durp bi Nevele seere groete temmerwerken noedech sin so anden beelfroete *totten weerhanghene* van der clocken alse binnen der tube van derselver turre. So heb ic Seghere Van der Coutren riddre, den prochipape ende den kerkmeesters van der kerken voerseit, beloeft also ic alse nu noch beloeve de costen dervan hoe groet si souden moghen wesen so van houtten, van yseren, van steenen, van der werklieden dachloenen, enz., te sullen draghene endi bi mi te betalene. Ende ditte alles sonder prys van der kerken voerseit. Ende omme dat die dinghen die boven gheseit sin moeten houden cracht van vastheden. So heb ic Seghere Van der Coutren voerseit dese lettren besegelt met minen segele. 1230''.

Archief van Vosselare. Het is een van de vijf stukken die in 1713 werden teruggevonden.

rantio, vulgi est opinio, magis nota quam probata, idque quia olim huic ditioni praeferere et tantum ad modernos dominos ; decapitato Hornio, ejus bonis fisco delatis, devaluta est Nivella, cujus appendix est Vosselaer, etc..."

Laten we even onderzoeken of de structuur van de kerk en haar versiering beantwoorden aan wat de archeologie ons leert en de data bevestigen die we vermeld hebben. De kerk beslaat een vierkantig vlak, bevat drie delen met 4 kolommen aan iedere zijde waarvan er twee de muur steunen ; deze zijn cilindrisch met een arduinen voetstuk en schragen rondbogen. De kerk is niet gewelfd. Kalkverf, pleisterkalk en de opeenvolgende herstellingen hebben heel wat bouwkundige versieringen doen verdwijnen ; laten we aanstippen dat de vorm van de bogen niet veranderd is, heden en zowel in het verleden waren het rondbogen.

In het midden is er een dwarsschip en aan de oostkant is er een nis waar het hoofdaltaar opgetrokken is. In het midden van het dwarsschip rijzen de vier steunpijlers van de toren en zijn met rondbogen verbonden. Die steunpijlers zijn vierhoekig en hebben schuine dekstenen en een uitspringend voetstuk. Ze vertonen iets merkwaardigs : aan elke zijde zijn ze over de hele lengte in vier delen verdeeld door kantzuilvormige insnedingen in de steenmassa gehouwen, ongeveer 20 cm diep over de hele lengte.

Deze uitsnedingen verschaffen zo een lichtere structuur aan de zware steunpijler en men krijgt de indruk dat zo een steunpijler uit een bundel vierkante pijlers bestaat. Onder de schuine deksteen is er een kopje boven de middeninkeping aangebracht ; men mag veronderstellen dat de vier kanten van de steunpijler een dergelijke versiering hadden ; heden ten dage blijven er enkel twee kopjes over. Werken over architectuur leren ons dat het hier een bouwwerk betreft uit het sekundair romaans dat tussen de jaren 1000 en 1090 opgang maakte : toen werden over het algemeen vierkante pijlers gebruikt, de bogen die de middenbeuk met de zijbeuken verbonden hadden geen versiering tenzij symmetrische stenen voor de rondboog, weinig kerken hadden een stenen gewelf, de hoofdingang lag aan de westzijde en het koor aan de oostzijde. Toen werden er ook ogiefbogen terzelfdertijd met rondbogen aangewend en meestal waren de kolommen cilindrisch (22).

Deze gegevens passen bij de beschrijving die we van de kerk van Vosselaer hebben gegeven en kan het stichtingsjaar 1087 zijn ; maar in de

(22) Antiqués monumentales, par Caumont, t. IV., p. 73 en vgl, en p. 186.

kerk hebben we nog een andere bijzonderheid opgemerkt die onze bewering staft. In de dwarsbeuk, links boven het altaar, zien we een kroonlijst en deze vertoont „een bestendig kenmerk, een van de merkwaardigste versieringen van de romaanse architectuur : de voluten ; de oudste (uit het begin van de 9e eeuw) zijn ver uitspringend, eenvoudig afgewerkt of in konsolevorm zoals in de primitieve romaanse kerken ; er zijn er ook met figuren onmiddellijk boven de kroonlijst ; arcades en pijlers in half-reliëf tegen de muur vinden we vaak in de XIe eeuw, de kraagstenen die de rondbogen schragen behoren tot het einde van den XIe eeuw (23)”. Welnu dergelijke kraagstenen zeer eenvoudig uitgevoerd en met een kroonlijst, zien we boven het altaar, nog andere kraagstenen die rondbogen schragen en ontstaan boven een pijlertje in de snijding van de hoeken, versieren een van de bogen onder de toren. Er kan dan ook geen twijfel bestaan dat deze kerk uit de tweede helft van de elfde eeuw is.

De vorm van de kerk bleef onveranderd tot wanneer ze met zijbeuken vergroot werd, waarvan verder sprake. De zijbeuken zijn waarschijnlijk later nog verhoogd en zijn van een jongere konstruktie. De ramen, die er aangebracht werden, hebben de vorm van die uit de XVII en XVIIIe eeuw. Voor de restauratie vertoonde de kerk een welving analoog aan die van Mortain, of zelfs aan die van Basse-oeuvre te Beauvais (24). Nu ziet men nog duidelijk op de gevel de oorspronkelijke hoogte van de zijbeuken waarvan het dak verhoogd werd om het regenwater gemakkelijker te laten afvloeien.

Boven in de muren van de hoofdbeuk zijn er langs beide zijden drie ramen met bogen die min of meer rond zijn en met eenvoudig lijstwerk. Ze steunen op een bakstenen lijst die over de lengte van de muur loopt. Die ramen zijn van binnen dichtgemetseld en zijn vier voet hoog en twee en anderhalve voet breed ; ze worden door geen pijlertjes ondersteund. Ze vertonen geen enkele merkwaardigheid om ze te kunnen dateren.

Het lijkt ons dat de gevel met zijn hoog raam niet tot de oorspronkelijke konstruktie behoort. Die gevel is zeer regelmatig opgetrokken met langwerpige stenen van een soort uit het land van Aalst afkomstig. De oude

(23) Antiquités monumentales door Caumont p. 133 en 136 ; plaat 56 uit dat boek, nr. 3 onderaan links is er een voorbeeld identiek aan die van Vosselare.

(24) Zie Antiquités monumentales, door Caumont, plaat 47 en 52.

steunbeer, als men voor de kerk staat, bewijst dat voldoende. De hoge vorm van het raam, waarop een eenvoudige boogversiering rust en dat door met klaverbladen versierde vensterkruisen verdeeld is, wijst op het einde van de XIIIe eeuw of het begin van XIVe eeuw. Het metselwerk van de voorgevel verschilt van dat van de zijmuren van het koor : het is zo oud niet. De huidige toestand van de stenen en de goed afgelijnde voegen wijzen op geen ver verleden.

De toren (25) staat boven de dwarsbeuk ; hij is achthoekig en heeft een elegante spits ; op de wanden ervan zijn op ongelijke hoogte kleine dakvensters aangebracht met frontons en met klaverbladen versierd. Op de spits, onder het kruis, ziet men aan de westzijde een driedelig klaverblad. Er was een rondgang met een opengewerkte balustrade aan de basis van de spits. Die werd vernield en wat ervan overblijft geeft ons geen aanwijzingen over herkomst en datering. Nu is er een houten balustrade aangebracht. De acht snijpunten van het basisvlak zijn van waterspuwers voorzien.

Elk van de acht muurvlakken van de toren vertoont een raam met lage spitsboog en eenvoudig lijstwerk dat door pijlertjes ondersteund wordt. De binnenzijde van de toren is van baksteen en de buitenzijde van langwerpige arduinen stenen van een groter formaat dan dat van de zijmuren. De hoeken van de bogen zijn met vooruitspringende hangbogen verbonden. Langs een houten stelling kan men naar de top, want er is geen trap. De torenspits is met langwerpige stenen gemetseld, van dezelfde soort als die van de toren waar de ramen aangebracht zijn. Over de ganse hoogte zijn op de snijding van de vlakken haken aangebracht die de vorm van een gekruld blad vertonen, ze meten een voet en liggen op een afstand van twaalf tot veertien voet.

Het is niet geweten wanneer in Gallië de klokken in zwang kwamen ; de Galliërs zouden het van de Romeinen hebben overgenomen. Aanvankelijk was hun volume niet groot en hoefden ze geen specifieke constructie voor het ophangen. Maar vanaf de VIIIe tot de IXe eeuw werd hun volume hoe langer hoe groter en werd het bouwen van torens een noodzaak. Paus Stephanus III liet de eerste toren bouwen op de Sint-Pieterskerk te Rome. In de IXe eeuw had de bekende abdij van Saint-Germain des Prés te Parijs nog geen toren. In die tijd waren er waarschijnlijk nog geen in België. Het gelui van de klokken zou trouwens de woeste ben-

(25) Plaat 3 de toren ; een gezicht vanaf het kerkhof. Hij is 56 meter hoog of 187 gentse voet.

den aangetrokken hebben die onze streken kwamen plunderen. Mocht te Vosselare de toren met zijn spits ouder zijn dan 1087, dan zou hij de oudste en de eerste van ons land zijn.

De eerste torens waren niet hoog. Van de XIe eeuw af, toen men de benden uit het noorden niet meer vreesde, werden er hogere torens gebouwd. Hun muren werden met dichtgemetselde arcades versierd. Meestal was er ook een stenen of houten viervlakkige spits. Er waren ook achthoekige torens. En later gaf men de voorkeur aan die constructies die stevigheid aan sierlijke en lichte proporties paren (26).

De beschrijving die we van de toren van Vosselare hebben verschilt grondig van de algemene kenmerken van de torens uit de XIe eeuw. Die dakvensters met een driehoekige kop zijn min of meer terug te vinden in die kenmerken, maar het is niet het geval met die verlengde haken. In de loop van de XIe of XIIe eeuw kennen we geen enkel voorbeeld van torens met dergelijk ornament, hetzij in Frankrijk, Engeland of Duitsland. „Haken, zegt Caumont, op de hoeken van de piramiden, aan de buitenkant vooral, worden hoofdzakelijk in de XIVe eeuw aangetroffen, maar men vindt er reeds in de XIIe eeuw ; ze hebben, in dat tijdperk en in de XIIIe eeuw, als kenmerk verlengd te zijn en uit te monden in een verbreding die ofwel een bloemversiering of een in spiraalvorm opgekruld blad voorstelt. De afstand tussen de haken was toen groter dan in de XIVe eeuw. Van de XIVe eeuw af vindt men bijna altijd, tussen de toren en de basis van de piramide, een rondgang met een stenen balustrade. Tot daar toe hadden de piramidale daken van de torens weinig ornamenten, tenzij ingemetselde kraagstenen of versierde panelen. In de XIVe eeuw werden gaten gestoken in de vorm van een klaverblad of van een rozet en op de hoeken werden haken aangebracht. Het is mogelijk dat, van de XIIIe eeuw af, enkele torens van open balustraden voorzien werden, maar ik ken geen enkel voorbeeld ouder dan de XIVe eeuw (27)”.

Als we ons steunen op de gegevens van de geleerde De Caumont, gespecialiseerd in de middeleeuwse archeologie, kunnen we niet verder beweren dat de piramide van de toren van Vosselare, met zijn zo eigen kenmerken, ouder is dan de 2de helft van de XIe eeuw. De vorm van die torenspits beantwoordt aan de algemene trend van de architectuur uit de XIIIe eeuw : ten hemel oprijzen. De gebouwen uit die tijd, met die

(26) Cours d'antiquités monumentales door De Caumont, dl. IV, p. 78 en 148.

(27) Cours d'antiquités monumentales door De Caumont, p. 241 en vgl.

slanke piramidale vorm, schijnen dan ook hoger dan ze in werkelijkheid zijn. We menen te mogen besluiten uit wat we hoger gezegd hebben, dat de pijlers, de spitsbogen en de steunmuren van de toren tot onder de eerste stenen lijst van het dak voor 1087 gebouwd werden ; maar de rest van de toren en de spits werden verbouwd of gerestaureerd omstreeks 1230, toen men kon rekenen op de vrijgevigheid van ridder Van der Coutren, om een nieuwe spits en het gedeelte van de toren met zijn ramen op te trekken. In een charter, dat we reeds vermeld hebben kan men lezen dat die vrijgevig man alle kosten voor hout, ijzer, stenen en werkdagen op zich nam. Daaruit vernemen we ook dat er reeds een toren bestond uit de XIe eeuw die hoog genoeg was om er klokken op te hangen, maar die gedeeltelijk in 1230 afgebroken werden.

Die kerk is de heilige Eligius toegewijd, maar we geloven niet dat deze vurige verkondiger van het geloof in de omgeving van Vosselare vertoefd heeft. Zijn biograaf Audoënus geeft weinig details over de streken waar de heilige verbleef. Een van zijn gezellen de h. Thille heeft zich te Izegem gevestigd op enkele mijlen van Vosselare : hij was een sakser van geboorte en de heilige Eligius kocht hem vrij als slaaf toen hij zijn bekeringswerk onder de vlaamse volkstammen inzette (28).

Vroeger was er niet ver van *Het Goet ter Meersch Het Donckerstraetsen* waar er een eik stond s. *Eloys heecsken* genoemd ; er prijkte daar een beeldje van de heilige die de gelovigen kwamen vereren.

Per jaar worden nu vermeld de belangrijkste gebeurtenissen, schenkingen, en andere feiten, alles in verband met de kerk.

De oudste schenking, waarover het archief spreekt, werd door Gossuinis van Zillebeke en zijn echtgenote gedaan. In 1320 werd de kerk begiftigd met een marmeren doopvont voorzien van een metalen deksel en versierd met het blazoën van de schenker en met heiligenbeelden (29). Om

(28) Zie Acta sanct. Belg., deel III, p. 210, litt. C, en deel V, p. 394, nr. 3.

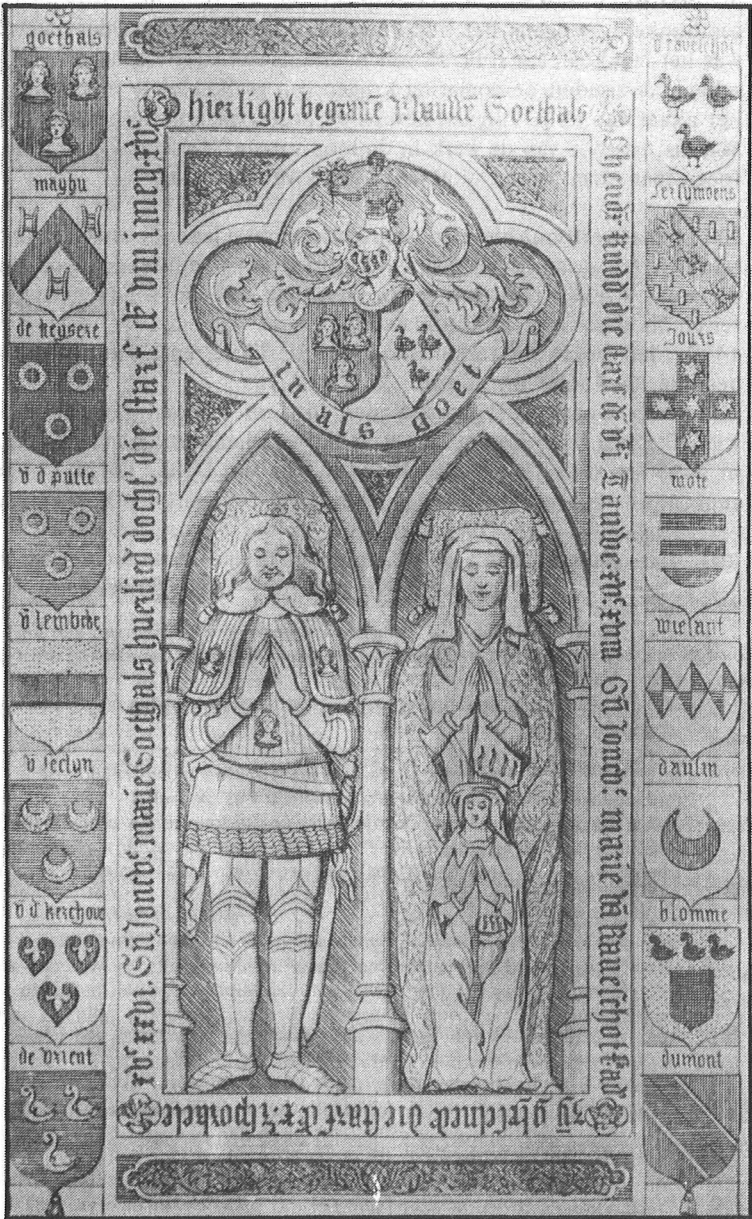
(29) „Cont ende kenlic sy allen den ghenen die nu syn ende hiernaer wesen sullen. Dat ic Gossuin van Zillebeke, gheseit Taccoen, ende Clara Van Santvoerde, min wettelic wyf, de kerken van Vursselare bi Nevele, ute groete affectie totten tempel van Gode van Hemelrike ende omme andre redenen ons daertoe purrende, hebben ghegheven *eene seer scone ende costelike marmore vunte* metten latoene dexele, up de welcke onse wapenen staen, ende diverschen ymagen van Gods heleghe. Ende omme dese ghifte an de kerken voerseit bi ons ghedaen an de prochianen van Vusselare gheheugblic te makene so gheven wi... ons dancx ende bi onsen propren wille den eersten kinde dat over de voerseide vunte sal worden ghedoept eene somme van *thien gulde lamkinen*, voer eenen vuntpenning... enz.”

dat feit voor de bewoners van Vosselare te vereeuwigen hebben zij besloten zeventig brabantse gulden (hoge som voor die tijd) te geven aan het kind dat er het eerst gedoopt werd. Die doopvont was waarschijnlijk een merkwaardig kunstwerk uit die tijd maar ze werd door de beeldstormers verbrijzeld.

Voor de XIVe eeuw stichtte de familie Van der Meersch van Nevele er de broederschap van Sint Elooi en ridder Jan Van der Meersch was in 1379 een van de leden. Ter gelegenheid van zijn huwelijk met Maria Van den Pitte (in 1378 overleden) deed hij verscheidene schenkingen aan de kerk en in 1379 schonk hij een legaat waarin hij zich verplichtte jaarlijks 3 stuks rijnsse wijn aan de kerk over te maken, dit om de goede parochianen op de monterden die in de veertiendaagse van Pasen de communie zouden ontvangen.

Dat gebruik treffen we in 1447 ook nog aan in de Sint-Maartenskerk te Gent (Akkergerm) : de edele vrouwe Catharina de Vaerewijc, echtgenote van Simon Van de Camer schonk, met dezelfde intentie 6 stuks rijnsse wijn. Dezelfde ridder Van der Meersch begiftigde de kerk van Vosselare met 1° een kostbare communiebank waar Kristus met zijn discipelen op het laatste avondmaal uitgebeeld werd ; ze was met vergulde rozetten versierd ; 2° een prachtige preekstoel met bas-reliëfs en beeldhouwwerk ; 3° mooie brandgeschilderde kerkraden. Al die kostbaarheden werden in de nacht van 4 oktober 1575 door de beeldstormers vernield. De charter, die al die verschillende giften bevat, geeft ons heel wat inlichtingen over de zeden van die tijd ; daarom schrijven we ze in de voetnoot af (30).

-
- (30) „Ic, Jan Van der Meersch, ruddere, doe te wetene ende make kenlic, enz., dat boven de meneghe groete ghiften bi mi doe ic huwede den kerken van Vusselare bi Nevele, ghegheven. Ende der onder jaarlicx voer den hoeghe tide van Paesschen omme den goeden lieden van der voerseider prochie dat H. Sacrament nuttende, haerlieder dermede te reficierene, *drie stoepen rinscher-wins*. Ic alsenn noch hebbe gehegheven ende gheve miins dancx ende bi minen propren wille ter eeren van Gode van Hemelrike, ut groete devocie tote minen heere sente Loys, ende ute pure affectie totten heere Loys Van der Vennet, prochipape van der voorseider prochie... in desen tide minen lieven vrient welken zeer statelic ende occ van sebareghen levene es (ende niet so als lacen meestdeel Tclergiet ieghenwordegh es, Simoniac ende in ghewaden van cleederen costelic, in spraken ende in haerlieder ommeganc ruut, in spisen leckere ende in dranken overdadich, vertassereers ende voer de scamele lieden vreckich, ghelt boven den penninc van biechene te ghevene, als messanc dwaelghelt, pardoenghelt, hante pasghelt, nutseghelt, ende meestdeel haer focarie ofte joncwiven hebbende). Eerst eene *costelike heleghe sacramentstafele*, der up int middele ons liefs Heeren laetst avontmael ghefigureert es, ende mette verguldinen roesen besaait als oec mette mine wapinen voersien. Item een *manifike preekstoel der up ghesnedinen belden* ende insghelicx mine wapinen staen. Ende eindelijk, *vele scoene geschilderde glasveinstren*, so als wilen mine lieve houderen, den *Wittenbroeders binnen Ghent*, hebben ghegheven ende der in hare wapinen staen, ende dewelcke nu ter tiit in den pant van der voerseider cloestere noch siin. Voer alle welke, enz., an. 1379 ; 5 Laumaent”.

Gijselfbrecht Rufflaert en zijn gemalin Catharina Van der Munte hebben in 1399 aan deze kerk een prachtig zilveren wierookvat met toebehoren geschonken ; volgens het dokument dat zich in het archief bevindt was het een kostbaar stuk. Er was nochtans een voorwaarde gesteld : de schenkers zouden de toelating krijgen een grafkelder te metselen voor het altaar van de h. Eligius, nevens de begraafplaats van eerwaarde Jan Maschs, pastoor van de kerk in de loop van de XIVe eeuw ; dit werd ze toegestaan, maar of het uitgevoerd werd weten we niet.

Het archief vertoont hier een leemte van tachtig jaar ; de stukken gingen teloor hetzij in de brand van de pastorie, hetzij gedurende de oorlogen die onze streken toen teisterden ; wellicht hadden wij er belangrijke feiten in gevonden. Het oudste dokument van na 1399 dateert van 1479 ; het bevat het verlenen van een jaarlijkse rente aan de kerk ten bedrage van 4 schelling vlaams.

Boudewijn Goethals, die meermalen te Gent schepen geweest was en wiens kasteel te Vosselare lag, waar hij verscheidene lenen had, schonk in 1485 aan de kerk enkele relikwieën van sint Denijs, die hij van paus Innocentius gekregen had (31). Hij schonk eveneens een kostbaar mis-

(31) Deze pauselijke bul is van belang voor de familie Goethals, daar ze de door deze familie bewezen diensten van de H. Stoel bevestigt die in een charter uit de Xe eeuw vermeld staan.

Het betreft hoofdzakelijk Honorius Bonicolli die het domein van Sint-Pieters van Sarrazenen bevrijdde en het redde van totale vernieling omstreeks 880.

We geven hier een vertaling aan van de bul van Innocentius VIII zoals wij ze gevonden hebben in het archief.

„Innocentius, biscop, cnape der cnapen Gods, an onsen lieven zone Baldunus Goethals te Ghend, gheboren int biscopdom van Doornicke, salut ende apostoliquen zeghen. Also ons overghelevert es uw neirenste versouc ende bede, by dewelke gy zeer ootmoedelic ons biddende zyt omme een blyc-teeckene van onse goetwilligheit te becommen, in erkentensse van der menichte groete diensten by zo veele leden van uwen geslachte sint veele eeuwen der belegghen Stoel van Roeme bewesen, ende sonderlinghe by den capiteyn Honorius Bonicolli, toen hy ontrent tjaer achthondert ende tachtentich, van der wreede onghelooveghe Sarrazynen Tdomeyn van sente Pietere van haerlieder vulcommen desstructie verlost. Wy willende tvors. in acht nemen, beghiffighen u van een wervelbeen van den helegghen Dyonisius, twelk u by den Eerweerde Broeder Erasmus, religieus uutten cloestere te Dronghene, tonsewaerts ghesonden van weghe den Grave van Vlaendren, uwen harden gheduchten heere ende prince, zal ghegheven worden, van welke Reliquye gy volghens uw begheerte an ons uutghedruct zult moghen beschicken ten voordeele van der keercken van Vursselare by Nevele int vors. bischopdom. Tghuent u van den zeghen van Hemelricke zal weerdich maken. Ghegheven te Roeme by sente Pietere int jaer van den incarnatione Ons Heeren duust vier hondert vier en tachtentich, vidus Decembris, Pontificatus nostri anno primo”.

saal van de orde van Premonstratensers uitgevoerd door een broeder hiëronimiet te Gent. Als vergoeding voor die giften kreeg hij van de kerkfabriek de toelating om voor het hoofdaltaar een grafkelder te laten bouwen voor hem en zijn familie ; er werd er ook een zitplaats (32) opgetrokken voor zijn persoonlijk gebruik en voor zijn opvolgers. Boudewijn genoot niet lang van dat voorrecht, want in 1489 stond hij vrijwillig die zitplaats af aan het broederschap van Sint Elooi, dat hoe langer hoe meer leden telde.

Boudewijn Goethals huwde Maria Van Raveschoot ; ze hebben drie kinderen gehad : Gerolt, Jan en Maria. Maria stierf op 5 juni 1500 en werd in de familiekerkder bijgezet ; haar vader overleed op 5 januari 1518 en haar moeder op 10 juni 1526. Boudewijn en zijn gemalin stichtten in deze kerk een jaargetijde voor de duur van een eeuw, met broodbedeling aan de armen.

Gerolt en Jan Goethals waren schildknaap van Keizer Karel. Aan de kerk schonken ze een klok die 4772 pond woog en door G. Duhem gegoten was ; ze heette Sint Elooi en droeg de namen van de schenkers. Ze stichtten in die kerk ook een jaargetijde voor de duur van 50 jaar. Gerolt stierf op 29 juni 1559 en Jan op 8 oktober het jaar voordien. Van de adellijke families die te Vosselare als weldoeners opgetreden zijn bestaat er heden nog één : het geslacht Goethals-Pecsteen, vertegenwoordigd door graaf Goethals-Pecsteen, generaal Goethals en de heren Adolf en Felix Goethals. Dat oud geslacht mag bogen op adellijke titels tien eeuwen geleden verleend voor trouwe dienst. We geven hier een afdruk van de koperen plaat met het grafschrift van Boudewijn Goethals, zijn gemalin en zijn dochter. Die plaat verdween in de nacht van 4 oktober 1575. Boudewijn was de zoon van Hendrik en Catharina van Lembeke ; hij was ridder en doctor in burgerlijk en kanoniek recht. Hij bekleedde verschillende hogere functies en was meester voor de gewone rekestes van keizer Maximilianus en zijn zoon, Filips de Schone, koning van Castillië (34).

(32) In het nederlands scip geheten.

(33) Laten we hier even aanstippen dat, volgens een oorkonde van 29 november 1348, uitgereikt door de schepenen van Nevele, de betovergrootvader van Boudewijn Goethals, Lieven geheten, kamerheer van Lodewijk van Male en schepenen van de stad Gent in 1348, eigendommen in de parochie Vosselare bezat.

(34) Boudewijn Goethals is als lid ingeschreven in het register van de retorikakamer *Maria ter eeren* te Gent.

In 1606 liet Amandus Goethals het blazoen van zijn familie opnieuw aanbrengen : het was geschilderd op de kerkraden van het altaar van Onze-Lieve-Vrouw en was door de beeldstormers verbrijzeld. Hij deed hetzelfde voor de inschriften op 2 metalen platen aan beide zijden van de kerkraden (35).

De kerk van Vosselare was zonder klokken van 1575 af tot 1612, jaar waarin de klok, die er heden nog is, door Jan Van den Ghein gegoten werd (36).

Charlotta de Zoete, dame van Haultain, Laval enz., gemalin van Antonius de Grenet, heer van Werp enz., stichtte een eeuwig jaargetijde in de kerk van Vosselare met broodbedeling voor de armen die de kerkdienst bijwoonden ; daarom werd een belasting geheven op haar goede-

(35) Rechts was geschreven :

„Ter eeren Gods en ter ghedinckenesse van Joncheer Bauduyn Goethals en Joncv. Maria van Raveschoot, syne gheselnede, heeft Jonche Amand Goethals, fs Mher Judoci, dit ghelas ghegheven omme taude te vervanghen dat in den nacht van den 4 october 1575 by de Beeldsturmern, toen sy in deze kercke van Vosselare alles hebben gherooft, gheschonden ende ghebrocken, ende oock by de selve es verbryseelt gheworden, ende de 2 latoene tafelen welcke ter zyden dese veinster waren hanghende, ende waer op de vlaemsche inscriptien in ghotische letteren ghegraveert waren, inshelick by dezelve heretycken wierden gherooft. - 1606“.

Links : „In synen grafkelder ter rechter zyde van den hooghen altaer of ten Evangelie cant, syn begraven, Jonche Bauduyn Goethals, fs Mher Heindricx, requestmeestr ordins van den keyzer Maximiliaen, schep. der stede van Ghendt, enz., enz., grooten weldoender deser kercken ; Joncve Maria van Raveschoot, syne gheselnede ; Jonche Gheerot en Jan Goethals, haerlieder beede zoonen, schildcnap van keyzer Carel den V, ende Joncve Maria Goethals, huerlieder dochter, alle welcke binnen de sesthiende eeuw, in den selven grafkelder syn begraven. En wiens zielen Godt gheve de eeuwighe ruste - B.V.D.Z.“.

(36) Deze klok, die nagenoeg 800 pond weegt, draagt volgend inschrift : Jan van den Ghein heft mi ghegoten int jaet MCCCCCXII“. Er wordt beweerd dat ze sedert een halve eeuw haar oorspronkelijke toonaard kwijt is, hoewel ze geen barst vertoont.

ren 't Groot Goet en 't Kleyn Goet ter Meersch in die parochie gelegen, wat op 17 september 1615 plaats had.

Jacobus Goethals, abt van Drongen, schonk in 1630 deze kerk een prachtig tabernakel dat zijn blazoën droeg met de bekende leus : *In als goet*. Op 22 februari van dat jaar benoemt deze prelaat tot pastoor te Vosselare een geleerde kloosterling van zijn abdij Pieter Van Vlaenderen, van wie wij de autografe aanstelling nog bezitten. Notaris Schillewaert uit Gent werd gelast om kopie op perkament te maken van de kerkramen met het blazoën van Goethals, eveneens van de daaraan gevoegde teksten. Op bevel van abt Jacobus werd een kopie in het archief van Vosselare gedeponneerd en een andere bij de familiedokumenten gevoegd. In 1714 op 1 oktober werd hetzelfde uitgevoerd door notaris Servranx en nog eens in 1724 door notaris Van Risseghem.

Nobrecht Van den Kerchove, prelaat van dezelfde abdij, schonk de kerk in 1663 een vergulde zilveren ciborie. Tien jaar lang moest dat kostbaar stuk verborgen worden toen de oorlog onze streken teisterde. In 1840 was het nog in de kerk en men zag duidelijk het blazoën van de schenker met de leus : *et omnia inde*.

Een geweldig onweder woedde over Vosselare op 31 januari 1664 en Alexis De Bosser, 69 jaar, werd in de *Damstraete*, aan de voet van een boom, door de bliksem getroffen (37).

In 1666 diende de grote kerkdeur vernieuwd te worden ; heden bestaat die nog ; men ziet verscheidene hoefijzers erop gespijkerd, wellicht om de genezing van paarden te memoreren die door de voorspraak van Sint-Elooi bekomen werd. In 1673 waren er dringende herstellingswerken aan de kerk nodig. Het dak, het lood- en zinkwerk en het timmerwerk van de toren verkeerden in een erbarmelijke toestand ; de onkosten lagen hoger dan de inkomsten. De onontkombare uitgaven wogen zwaar door, want tengevolge van de oorlogstoestand, wou niemand de akkers, de weiden en de tienden van de kerk huren. Vorig jaar had ze geen inkom en in 1674 zag de toekomst er ook niet rooskleurig uit. De kerkfabriek zag zich verplicht een proces tegen Jan Van Oost in te spannen : hij had de weduwe van de ontvanger van de kerkgoederen gehuwd en deze laatste was de kerk nog 22 pond groot verschuldigd : dat was het enige middel om het hoofd aan de uitgaven te bieden.

(37) „1664 Januarius 31 ad quartam pomeriadanam mortuus inventus fuit percussus ictu fulminis ad arboris truncum in via vulgo Dampstrate sita in hac parochia, Alexius De Bosser, celebs vivens caste, an. 69, et in cymeterio sepultus“. Overlijdensregister, nr. 1.

In de kerkrekeningen staat nog te lezen dat een weide *Snibbers-meersch* of *Snibbels-meersch* genoemd (waarschijnlijk een eigendom van het adellijke geslacht Snibbels) bezwaard was met een jaarlijkse uitkering van 33 schoven stro om met kerstmis de vloer van de kerk te bedekken (38).

In de loop van 1687 werden met de instemming van de abt Drogen, van Augustinus Macoen, en van de baron van Nevele, Jans Frans Della-faille, de heer van Huysse twee zijkapellen opgericht. Voorgenoemde heeft samen met pastoor Livinus Van der Meeren de eerste steen gelegd (39). Deze vergroting werd ten koste van de kerk gedaan zodat ze in schuldenlast kwam. Hetzelfde jaar kwam de bisschop van Gent, Albert van Horne, het altaar van de h. Eligius wijden (40).

Hoewel de kerk met moeite haar verplichtingen kon nakomen vond pastoor J. De Smedt nog het middel om een verguld koperen monstrans met een gloriestralende zon te laten maken. In de loop van de XVIIe eeuw is er in het archief geen enkele vermelding nopens het herstellen van het orgel dat in de fatale nacht van 4 oktober 1575 vernield werd. In 1700, 1701, 1702, 1703, 1705, 1707, 1711, 1718, 1724, 1729, 1736, 1739, 1742 en 1746 dienden hersteld te worden het dak, de ramen, de toren, de houten stellage waarin de klok hing en de vloer. Al deze uitgaven en vooral die voortspruitend uit de vergroting van de kerk, haar geringe inkomsten tengevolge het oorlogsgeweld tot een minimum herleid, dat alles leidde ertoe dat deze kerk zo verarmd was

(38) Deze levering werd in de XVIIe eeuw afgekocht voor 3 schelling en 2 groot en werd in 1839 nog door de eigenaar van die weide betaald.

(39) „Anno 1687, de consensu... laterales chori erecti sunt expensis Ecclesiae. Posuit primum lapidem pastor (Livinus Van der Meeren) et baro (de Nevele), unde tanta Ecclesia contraxiet debita“. Register 1690.

(40) Het Sint-Elooibroederschap, voor de XIIIe eeuw gesticht telde, enkele jaren geleden nog, talrijke leden. Ieder jaar werd een novene gecelebreerd die met de verheffing van sint Elooi begon. Bij die gelegenheid kwamen de inwoners van Vosselare en naburige dorpen voor de kerk met hun paarden, die gezegend werden met de relikwieën van de heilige. Maar daar er bijna geen jaren waren zonder ongevallen, besloot, in 1811, de bisschop, Mgr. de Broglie, die plechtigheid af te schaffen.

dat ze de intresten van twee renten haar ten laste niet meer kon uitkeren. Dat liep al over enkele jaren en in 1713 werd er gedreigd met inbeslagneming op vaste goederen. Om grote onkosten te vermijden, heeft de abt van Floreffe, de abt van Drongen toen de toelating verleend om borg te staan ; de goederen van zijn abdij werden met een schuld van 400 pond belast om de kerk ter hulp te komen ; de abt heeft dat uitgevoerd en de geldmiddelen, tegen een intrest van vier ten honderd, werden door vrouwe Margareta Van Imselroy verschaft. Met deze lening kwam zo wat orde op zaken te staan en de kerk kon dan ook reeds in 1734 een schilderij kopen, maar de naam van de schilder wordt niet vermeld. Misschien betrof het een doek opgehangen boven het hoofdaltaar en dat sedert enkele jaren weggenomen werd omdat het te erg beschadigd was. Het schilderij dat er nu hangt en dat de heilige Eligius uitbeeldt wordt de Crayer toegeschreven. In het archief wordt er niets gevonden over de aankoop van het schilderij van de hand van Hugo Van der Goes, dat onder de godsdienstoorlogen vernield werd.

In 1741 liet pastoor Herman Goethals verschillende ornamenten voor zijn kerk uitvoeren : de totale uitgaven liepen op tot 18 pond groot. Vijf jaar nadien richtte hij een rekwest tot de bisschop van Gent, tot de abt van Drongen en tot de barones douairière van Nevele om enkele kleine renten te delgen ; dit werd hem toegestaan op voorwaarde dat het verkregen kapitaal zou aangewend worden om andere renten tot stand te brengen ten bate van de kerk en van de armen. Deze rekwesten werden goedgekeurd en ondertekend door voorgenoemde personen. In 1763 werd de bevoering van de kerk hernieuwd : in plaats van eenvoudige rode tegels werden doornikse vloerstenen gelegd ; de onkosten bedroegen maar 47 pond groot. Een doksaal en een doopkapel werden opgericht en in 1765 werd de kommuniebank hersteld ; dat was een uitgave van 43 pond groot.

De kerk was niet gewelfd en het plafonneren gebeurde in 1769 ; de toenmalige rekeningen vermelden grote verbeteringen waaronder het bezetten van de plafonds ; die werken kostten 91 pond groot. In 1778 gaf men aan de genaamde Pieter Liebert de opdracht een biechtstoel, banken en een lambrizing te maken ; de uitgaven bedroegen 16 pond groot. In 1783 maakte Jacobus Mortier uit Baarle de preekstoel die er nu nog staat ; er werd 85 pond groot voor betaald. Zes jaar later maakte dezelfde Mortier een lambrizing voor het koor, lessenaars en een nieuwe kommuniebank, waarvoor hij 112 pond groot betaald werd. Sedert enkele jaren had de kerk nu middelen om zich nieuwe heilige vaten aan te schaffen en in 1792 liet ze nog een kelk en een monstrans fabriceren.

Gedurende het Franse Schrikbewind herbergde Vosselare twee franse priesters ; ze genoten gastvrijheid op het kasteel van Meere en oefenden hun ministerie uit in de kerk van de gemeente. De ene, eerwaarde Alexandre Thierry was vice-pastor te Mont-Javoult, departement Oise, geweest ; de andere, eerwaarde J. Delabre had de pastorie van Wailly, departement Pas-de-Calais, bediend. Naar het schijnt was pastoor Jan Delaval van plan grote veranderingen in deze kerk te laten uitvoeren ; in zijn archief vindt men dat er in 1793 de som van 40 brabantse gulden betaald werd aan architect J.B. Van de Capelle uit Gent voor gemaakte plannen. Men mag wel veronderstellen dat de uitvoering ervan gestaakt werd tengevolge van de franse inval in België in 1794. Reeds voor die tijd had de pastoor van Vosselare de ornamenten en het archief van zijn kerk gered met die te deponeren bij verschillende vrienden uit Gent. Om zich te onttrekken aan een willekeurige arrestatie door het franse bewind diende de pastoor J.F. Delaval zich te vermommen ; gekleed als een landbouwer werkte hij op het veld. De parochianen wisten ook hun klok aan de roofzuchtige franse agenten te onttrekken met ze achter het hoofdaltaar te verbergen.

Op 26 messidor van het jaar IV van de Republiek, bij dekreet van het centraal bestuur van het Scheldedepartement, werd de pastoor verplicht de registers van de burgerlijke stand aan de agent van de gemeente te overhandigen. De president van het kanton Nevele Galens sloot de registers af op 30 thermidor IV (17 aug. 1796) en overhandigde die aan de agent van de gemeente, een zekere Jan De Pestel die weldra uit zijn ambt zou ontzet worden wegens de vergissingen die hij maakte bij het opstellen van de akten.

De kerk van Vosselare had heel wat te lijden de jaren dat ze niet meer openstond voor de kerkdiensten. Pas na het konkordaat van 1801 was het mogelijk, dank zij giften van liefdadige burgers, ze op te knappen. In 1828 werden de muren van de beuken bezet. De ramen van de hoofdbeuk, die voordat de zijbeuken verhoogd werden, licht gaven aan de hoofdbeuk, werden toegemetseld ; ze bevatten nochtans vele gebrandschilderde ramen. Het koor, waar het hoofdaltaar nu kwam te staan, werd van ramen voorzien. In de loop van het jaar 1833, toen de bevoering van het hoofdaltaar en het koor vernieuwd werd, kwam men tot de ontdekking van de grafkelder van de familie Goethals, waarvan het bestaan niet gekend was. Datzelfde jaar werd een nieuwe pastorie bij de kerk opgetrokken.

In 1834 werd te Nevele een nieuw orgel voor de kerk van Vosselare gekonstrueerd dat 2.200 frank kostte.

Graaf Goethals-Pecsteen liet in 1837 het grafschrift van zijn voorouders

Gerolt en Jan restaureren eveneens de grafsteen die de kelder afsloot. Dat monument met fronton is tegen de zijmuur, evangeliekant aangebracht en heeft een latijns opschrift. Op het kerkhof liet hij een portiek konstrueren die toegang gaf tot de grafkelder die hem opnieuw werd afgestaan en als vergoeding schonk hij de kerk twee ampullen en een zilveren wasbekken.

Datzelfde jaar werden werken aan de toren en het dakgetimmerte uitgevoerd. In 1839 werd het kruis afgenomen om het te restaureren en het werd teruggeplaatst op 29 augustus van hetzelfde jaar.

Hier volgt de naamlijst van de pastoors van deze parochie tot aan eervaarde Benedikt Brijs die er heden nog het pastoorsambt vervult. De gegevens werden geput in oude autentieke akten zoals doop-, huwelijks- en overlijdensregisters enz.

Jan Masch	13....
Elooi Van der Vennet	1376
Boudewijn Everwijn	1412
Arnold De Jaghere	14....
Jacob Nevelinx	1484
Jan Van Steelant	1516
Jan-Matens Rogelins	1615
Aldegond De Bock	1628
Pieter Van Vlaanderen	1630
Pieter Van de Vijvere	16....
Thomas De Wolf	1658
Gillis Paret	1663
Lucas Curtvriendt	1669
Guisland Beths	1672
Lieven Van der Meeren	1685
Jan-Herman-Jozef De Smet	1694
Adriaan Neerinx	1704
Frederick Schepens	1707
Jan Waterschaut	1713
Herman Goethals	1738
Geeraard Bauwens	1761
Isfrid Vispoel	1776
Jan de la Val	1787
A. Bouvy	1803
D. Schouppre	1817
P.-F. Verdiere	1820
L.-J. Hoste	1830
Jan-Frans De Muynck	1832
Benedikt Brys	1841
en bedient er heden nog, 1845, de parochien.	

**DE NOG VOORHANDEN GRAFSCHRIFTEN
IN DE KERK TE VOSSELARE**

Voor het hoofdaltaar ligt in de vloer een kruis uit wit marmeren tegels waar de namen gegrift staan van zij die bijgedragen hebben tot de restauratie van de bevloering voor het hoofdaltaar in 1833. We lezen :

*Curam J.F. De Muynck, pastoris et J.F. De Loof, burgemastri
1833, Petri De Keyser.*

Petri Raes, 1° assessoris ; Livini Vincent, 2° assessoris.

C.M. Seriacop, secretarii. J^{ci} F^{ci} De Loof.

Joannes Mortier. Augustini Vermaele, juvenis.

Livini De Lepeleire, custodis. J^{ae} De Jaeger, matris pastoris.

*Theresiae Baeteman, sororis pastoris. Rosaliae Vermaele,
filiae. Mariae-Annae Maere, filiae quai obbiit 11 aprilis 1835
(1).*

Rosaliae De Loof, filiae.

Voor de kommuniebank :

Witmarmeren steen, romeinse letters

Ostium

Monumenti

Nobilissimae Familiae

Goethals - Van Raveschoot (2)

Voor de kommuniebank zijn er nog vier wit marmeren tegels met namen van personen die tot de bevloering hebben bijgedragen :

*Rosaliae Van Hove. Jae Mae Landtsgraeve. Mae Verleye,
filiae. Joannis F. Wieme.*

In het koor prijken de blazoenen van Gerolt en Jan Goethals.

Volgende grafschriften worden er nog aangetroffen :

(1) Weldoenster van de kerk te Vosselare.

(2) Deze steen duidt enkel aan dat er een grafkelder is met de toegang op het kerkhof.

Witmarmeren steen, romeinse letters.

*Sepulture
van den Eersamen
Judocus De Loof
fa Frans. Overl. den 27 Ougst
1830 oud 75 jaer. En van syn Huysvr.
Marie-Magdal. Schaubroeck
fa Alexander. Overl. den 21 Meye
1783. Oud 35 jaer. t'samen in houwel.
geweest 6 jaer. En verwekt
4 kinder. met naeme
Joannes-Frans, Joauna-
Marie, Marie-Anna
en Pieter-Joannes.
bidt voor de zielen (3)*

Witmarmeren steen, romeinse letters.

*Rustplaetste
van
Joanna-Petronilla Bogaert
fa Carel gewonnen by Joanna
Van Parys haere Moeder, gebortig
van Poessel, overl. den 2 janry 1776.
Oud 34 jaer. In hauwelyck geweest
met Joannes De Paepe fs Lieven den
tydt van dry jaeren en hebben t'saemen
geprocreëert twee kinderen
minderjarig overleden.
Bidt voor de zielen*

Witmarmeren steen, romeinse letters.

-
- (3) Dit grafschrift wordt op het kerkhof met meer details herhaald.
Verder wordt het aangegeven.

Sepulture
Van den Eersamen
Adriaen De Vos
Fs Christoffel overleden
den
Ende van syne huysvr.
Catharina Geers
fa Adriaen overleden den
. in huwelycke
hebben ghewonnen 12 kinderen
waervan noch in het leven syn
Joannes-Antonius,
Pieter-Francis overleden
den 26 October 1738
Joanne-Philipine
Livine-Therese
Joanne-Marie.
Requiescant in Pace (4).

Witmarmeren steen, romeinse letters.

Sepulture
Van den Eersamen Joannes-Bapta.
Beyaert Fs Carel overl. den
. aut jaer.
Ende van de Eerbaere Maria-Magdalena
Van der Vennet fa Herman syne huysvrouwe
overl. den 17 April 1759 aut 26 jaeren.
t'saemen geprocreëert een kint
alsnoch in tleven synde met naeme
Herman-Joannes.
Bidt voor de zielen (5).

-
- (4) Het overlijden van het voornoemde echtpaar wordt in de registers vermeld. Hun zoon, Pieter Frans De Vos, vrijgezel stierf, 27 jaar oud en ligt begraven voor het altaar van O.V.L. van de h. Skapulier.
- (5) Het overlijden van Jan-Baptist Beyaert wordt in de registers van Vosselare niet vermeld. Zijn zoon, Herman Jan stierf op 17 oktober 1764.

Witmarmeren steen, romeinse letters.

*Sepulture
Van de Eersaeme
Joanna De Neve fa
Guilliam Geestelycke dochter
overl. den 16 January 1751 in den
ouderdom van 73 jaeren.
Bidt voor de ziele (6).*

Witmarmeren steen, romeinse letters.

*Hier licht
begraven
Joannes-Baptista
De Keyser Fs Lieven
geboren van Landeghem jongeman
overl. den 16 9ber 1781
oud 17 jaeren.
Bidt voor de ziele (7).*

(6) In het overlijdensregister : „1751, 16 januari Obiit Joanna De Neve, filia Guillelmi, filia devota, aetas. 72 ann. et 10 mens. Quae per quadraginta circiter et duos annos habitavit cum tribus successive hujus parochiae pastoribus’.

(7) Werd begraven voor het altaar van de h. Eligius. (Overlijdensregister).

Witmarmeren steen, romeinse letters

Sepulture
Vanden Eersaemen
Pieter De Landtsgraeve
Fs Jacques overl. den 10 september
1773, oud 81 jaeren.
Ende van
Florence De Jaeghere Fa Gerardus
syne huysvrauwe overl. den
2 October 1752 audt 64 jaeren (8)
Bidt voor de zielen

Witmarmeren steen, romeinse letters

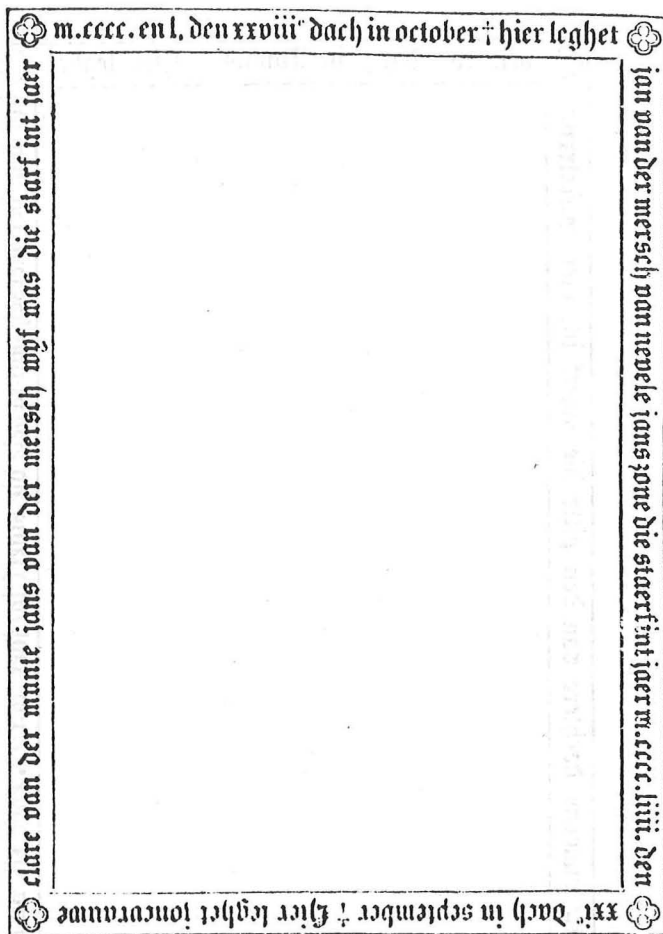
Sepulture
van
Isabelie Cocquyt
Fa Pieter, overleden
den 7 January 1737.
oudt 18 jaeren.
Bidt voor
de ziele.

(8) Hij ging een tweede huwelijk aan met Maria Aldegonde Coene.

Onder de toren, op een granieten steen met in het midden twee figuren
gegrift staat volgend grafschrift.

den xvⁿ dach in Junius † Hier leghet
van den pitte simoens dochtere van den pitte die staert int jaer .m.ccc.lxxviii.
in maerte † Hier leghet jonckrauwe marie
van den pitte die staert int jaer .m.cccc. ende xii. up den xxi^e dach
van den merssch van nebele die staert int jaer .m.cccc. ende xii. up den xxi^e dach

Op een granieten steen staan in het midden de wapens van het geslacht Van den Meersch uit Nevele (9).

- (9) Het oud en adellijke geslacht Van der Meersch, *van Nevele* gezegd, omdat de heerlijkheid van Nevele hun toebehoorde. Het heeft de graven en het vaderland grote diensten bewezen. Het geslacht was afkomstig van Kortrijk en sloot huwelijken af met bekende andere geslachten.

Onder de toren staat op een arduinen steen een kelk gegrift ; het graf-schrift in gotische letter, is gedeeltelijk door sleet uitgewist :

*Hier light Jan
Van der Vennet die staerf int jaer ons heeren 1381...
dach . . . Jan
Hier light Lysibette ... int jaer 1414 ... dach in April.*

Rond de kelk staat geschreven

... Pieter ... die staerf int jaer 1411 den 21sten ... (10).

Arduinen steen, romeinse letters

*Hier light begraven
janneken Ide Fa Anthuen.
Huusvr. van Marten
De Muytere die overl.
den 19 February 1642
Bidt voor de ziele.*

Arduinen steen, romeine letters

*Sepulture
Van den Eersaemen
Jooris Van den Bossche
Fs Lieven overl. den 94en
Augusty 1764. andt ontrent 60 jaer.
Ende van
Joanne De Clercq
Fa Joos overl. den 25
Maerte 1752 audt 66 jaer.
t' saemen in houwelyck
geweest 22 jaer.
Bidt voor de zielen.*

(10) Waarschijnlijk betreft het hier Loys Van de Vennet die de kloosternaam Pieter kreeg ; hij was kanunnik van de abdij van Drongen en pastoor te Vosselare in 1379.

Arduinen steen, romeinse letters

*Sepulture
van
Pieter Coppens.
Fs Lievens overl. den
28 Septembris 1721 audt 63 jaer.
Ende van
Josyntjen Van der Plaetsen
overl. den 5 Augusti
1720
R.I.P.*

In de hoofdbeuk

Arduinen steen, romeinse letters

*Sepulture van
Livinus Speechaert Fs Jan
in syn leven kerckmr deser
Prochie overleden den 12 Novemb.
1693.
Ende syn huysvrauwe
Joosyne De Clerc (1)
Fa Andries overleden
.....
Bidt voor de ziele.*

op dezelfde plaats tegenover de preekstoel

Arduinen steen, romeinse letters.

*Hier light
begraven den Eersamen
Roelant Van Parys
Fs Mauwerus overl.
den 29 Februarius.
1637.
Bidt voor de ziele (12)*

(11) Weduwe, hertrouwde ze, in de kerk te Vosselare, op 31 aug. 1694, met Frans Codde ; ze stierf op 3 jan. 1719, oud 76 jaar. Haar man stierf op 27 oktober 1721, 65 jaar oud.

(12) Van Parys was een kroostrijke familie te Vosselare in de XVIIe eeuw.

Granieten steen, romeinse letters.

*Sepulture van
Andries D'Hondt
Fs Pauwels Coster deser
Prochie overl.
Joanne-Franchoise De Bosschere.
. . . . huysvr. overl. den
3 Novemb. 1694 achter-
ghelaten 2 kinder.
Norbertus,
Pieternelle.
Bidt voor de zielen (13)*

Granieten steen, romeinse letters

*Sepulture van
Pr Van Waembeke
Fs Pieters overl. den
.
Ende van Catharine Schamp
Fa Jans syn huysvr. overl. den
4 Febry 1695 ; achterghelaten
Dry kinderen : Joosyne,
Isabelle, Judocus.
Bidt voor de ziele (14)*

(13) Dezelfde Andries D'Hondt schonk, bij testament 16 pond voor de armen van Vosselare, 5 nov. 1713.
De datum van zijn overlijden wordt nochtans in de registers niet vermeld.

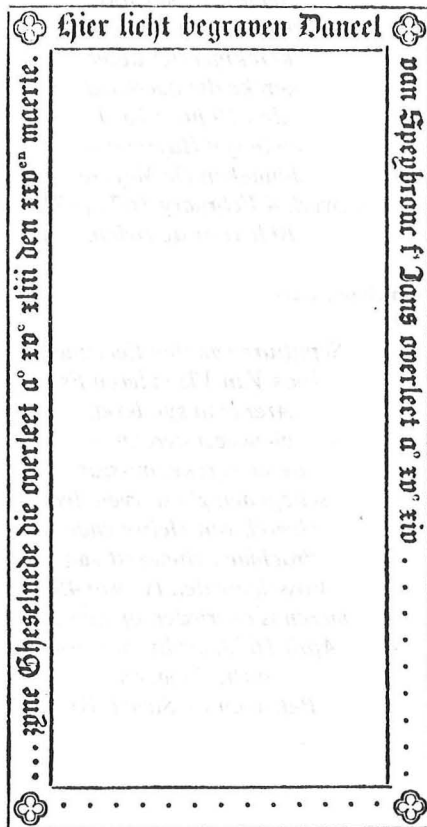
(14) Het overlijden van Pieter Van Waembeke wordt niet vermeld.

Granieten steen, romeinse letters.

*Sic transit gloria mundi
naer eene pelgrimage van 63 jaeren
in dit dal der tranen onder de
protectie van den albestierenden Herder
heeft hier als een ghetrauwen
Coster en bewaerder van desen
Tempel tusschen de Christene schapen
syn rustplaetse ghenomen dien seer
eerbaer. ende discreten d'Heer
Guillielmus De Bocq Bailliu van
St Baefs en van Denterghems, etc.
overl. den 18 Marty 1684.
Verwacht. alhier de alghemeyne
Verryssenisse.
Ende Jof Joosina De Weerdt syn huysvr.
overl. den 14 Feb. 1659 achterlaet.
5 kinderen : Petrus, Isabelle, Joosine,
Guillielmus ende Joannes. Midtsg.
Marie De Clerck syn 2 Huysvr. overl.
den achterlaet. 4 kinderen
. Joannes en Joanna.
Bidt voor de zielen (15)*

-
- (15) De datum van het overlijden van de eerste vrouw van Guillielmus De Bocq wordt niet aangegeven. Hij hertrouwde met Maria De Clerck op 27 juli 1659. Hij stierf op 13 januari 1695.

Op een arduinen steen, met in het midden twee figuren, staat volgende tekst (16) :

(16) In het landboek van Drongen, p. 145 v°, vernemen we dat een Daniël van Speybrouw, gehuwd met Gerulf Cornelis drie kinderen had : Jan, Joos, en Lieven die in de 2e helft van de XVIe eeuw leefden.

In de rechterzijbeuk

Arduinen steen, romeinse letters

*Sepulture van Joos
Dromaere in syn leven
kerckmeester deser
kercke die overleedt
den 19 juny 1671
ende syn Huysvrouw
Janneken De Meyere
overl. 4 February 1672 (17).
Bidt voor de zielen.*

Arduinen steen, romeinse letters

*Sepulture van den Eersamen
Joos Van Vlaenderen Fs
Arents in syn leven
gheweest kerckmre
deser kercke, mitsgas
schepenen ghestorven der
Heerel. van Meirre ende
Prochiaen gheweest van
Vosselaere den tyt van 45
jaeren is overleden op den 22
April 1673, als hy audt was
ontr. 88 jaeren
Bidt voor de Siele (18).*

(17) Een familie Dromaere verblijft sedert twee eeuwen in de Mayghemhoek te Bachte-Maria-Leerne.

(18) Het blijkt uit een rekening van de kerk te Vosselare in 1675 afgesloten, dat die Joos Van Vlaenderen gehuwd was ; er staat er ook in dat zijn weduwe, die er niet vermeld wordt, een som van een pond groot of 20 schelling betaalde voor haar recht op een begraafplaats.

Op dezelfde plaats voor de biechtstoel
Witmarmeren steen, in romeinse letters.

*Sepulture van
Joos De Dappere
Fs Frans overl. den
.....
En Catharina De Muldere
Fa Gillis syn Huysvr. overl.
den
En Carel De Dappere
Fs Joos overl. den 7
7bre 1712.
Bidt voor de Ziele.*

In dezelfde beuk, tegen de muur, kan men op een arduinen steen een fragment lezen, die volgens de gotische letters tot de XVe eeuw schijnt te behoren.

*..... ipape van Vosse
lare die overleet.
.....
.....*

In dezelfde beuk, aan de voet van de trap van de preekstoel
Arduinen steen, romeinse letters.

*D.O.M.
Begraefplaats
van den Eersamen
Jooris Van Hyfte Fs Pietr.
in syn leven
Wethouder van het Lant van Nevele
ende Heerlycheyt van Meire
Midtschaders
Kerckmr deser Kercke overl.
den 22 Xber 1709.
en Jooryntjen de Muynck fa
Jans zyne Huysvrauwe
overl.
Bidt voor de ziele (19).*

(19) Ze hadden twee kinderen : Frans en Maria-Johanna Van Hyfte, beiden in de kerk van Vosselare gedoopt, de eerste 13 mei 1707, de andere op 8 juni 1709.

In de linkerzijbeuk, dichtbij het altaar van O.L.Vr. van de h. Skapulier, staat tegen de muur het gerestaureerde grafschrift van de broeders Gerulf en Jan Goethals over wie hoger geschreven werd.

Arduinen steen, twee figuren in het midden, het blazoën bovenaan en het opschrift in gotische letters.

*Hier light begraven Gheerot
Goethals Fs Bauwens die overleet den 29^{en}
Juny 1559 en de Jan Goethals
zijn broeder die overleet den 8^{en} Octobris 1558.*

Boven dit grafschrift een fronton met een opschrift in romeinse letters

*Sumptibus
Proenob^{is} Dⁿⁱ
Com^{is} Fr. Goethals-Pecsteen
Monumum hoc fideliter renov^{um}
et summitate superadditum est.*

De basis van het grafschrift is de gerestaureerde steen die diende om de grafkelder af te sluiten. Daarop staat te lezen :

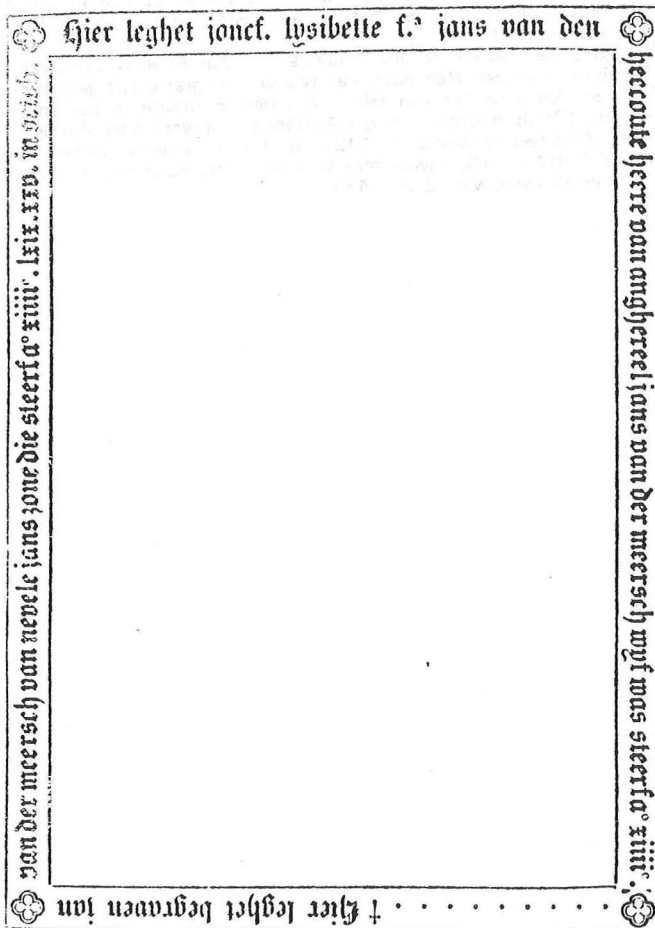
*Ostium
Monumenti
Nobilissimae Familiae
Goethals V. Raverschoot.*

Deze steen is met de 16 kwartieren afgeboord :
Goethals, Mahieu, De Keysere, Van de Putte, Van Lembeke, Van Seclin, Van de Kerchove, De Vriendt, Van Raveschoot, Sersymoens, Jours, Mote, Wielant, Dausin, Blomme, Dumont.

En nog deze woorden :

*Mors ultima
Linea rerum est.*

Voor hetzelfde altaar op een arduinen steen met in het midden het bla-
 zoen van de familie Van der Meersch van Nevele (20) staat het volgende
 in gotische letters.

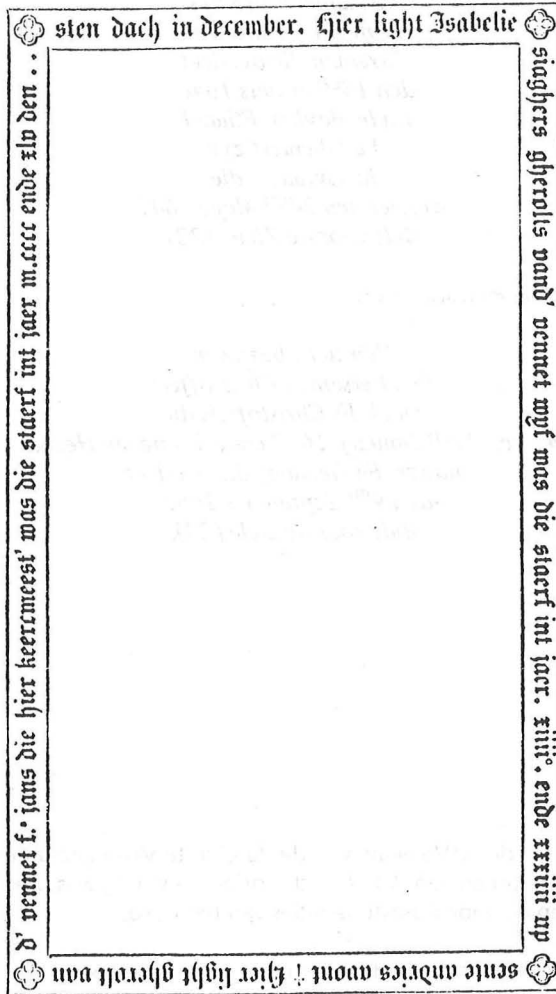
- (20) We onderstellen dat die Jan van Der Meersch van Nevele dezelfde is, die in 1458, de 5e schepen van de Keure van de Stad Gent was. (zie Espinoy, p. 698). Volgens de genealogie van de adellijke familie Van den Eechoute zou die Jan van der Meersch zijn vrouw overleefd hebben ; hij had vier dochters :

Isabella, Catharina, Gudula en Johanna Van der Meersch. Isabella Van der Meersch huwde met Jan Van Vaernewyck, heer van Bost, eerste schepen van de Keure van de Stad Gent in 1485 ; ze ging een tweede huwelijk aan met Adriaan Van Schoonhove. Catharina Van der Meersch huwde met Joos Van Cauwenburgh, heer van Oplinter en ging een tweede huwelijk aan met Jan Sersanders. Gudula Van der Meersch was de vrouw van Joos Bette, heer van Muysbroeck, in 1499 eerste schepen van de Keure van de Stad Gent, die stierf in 1511.

En Johanna Van der Meersch huwde met Jan Allaerts, zoon van Walter. Elisabeth Van den Heecoute, van wie wij het grafschrift gegeven hebben, was een kleindochter van Gillis Van den Eechoute, ridder en heer van Angereel (alias Angreau) en van Autreppe ; hij werd naar zijn heerlijkheid Gillis Angereel genoemd. In 1421 was hij in Frankrijk in het gevolg van Filips de Goede. Hij huwde met Margareta Strythout ; hij stierf op 10 juni 1431 en zijn vrouw op 2 juli 1433.

Ook voor hetzelfde altaar, epistelkant op een arduinen steen waar in het midden twee figuren staan : rond het hoofd van de man lezen we in go-tisch letters *Misereri mei Deus* en rond het hoofd van de vrouw *O mater Dei memento mei*.

Het grafschrift luidt :

- (21) Deze Gerolt Van der Vennet was waarschijnlijk de zoon van Jan, met zijn vrouw onder de toren begraven, van wie wij het grafschrift gegeven hebben, en broeder van Elooi Van der Vennet die in 1379 pastoor te Vosselare was en in 1411 stierf.

Zelfde beuk

Arduinen steen in romeinse letters

*Hier licht
begraven den
Eersamen Cornelys
Van der Vennet Fs.
Erreman die overleet
den 13^{en} Junius 1646.
Ende Mayken Elhaut
Fa Gheraert zyn
huysvrauwe die
overleet den 24^{en} Meye 1647.
Bidt voor de Ziele. (22)*

Arduinen steen in romeinse letters

*Hier licht begraven
den Eersamen Christoffels
Slock Fs Christoffels die
overleet den 29^{en} January 1677 ende Tanneken Helaut syne
huisvr. Fa Geeraert die overleet
den 9^{en} September 1662.
Bidt voor de ziele (23).*

(22) Reeds in de XIVe eeuw was die familie te Vosselare gevestigd ; de registers tonen aan dat ze er de vorige eeuw nog was. Ze was altijd één van de voornaamste families van het dorp.

(23) Deze echtgenoten hadden een zoon Joos die zeer jong gestorven is. De familie Helaut, verwant met de vrouw, was ook een van de voornaamste families van Vosselare. Ze was kroostrijk van de XVIe eeuw af en was verspreid te Vosselare en in de omgeving.

Arduinen steen, romeinse letters.

Sepulture
Van den Eersamen
Joannes Hanssens Fs Joos
in syn leven Aermmr.
oudt . . . jaeren overleden
. en van syn huysvr.
Joosyntjen Van Hecke
Fa Anthone overl. den
. oudt . . . jaeren
midts. van synen sone
Joannes-Frans Hanssens
overl. den 21 October 1753
jonghman oud 16 jaeren.
Achterlaetende de eerste
tot ses kinderen waervan
noch in tleven syn
Joanna-Marie
en Petrus-Joseph
Bidt voor de zielen.

Arduinen steen, romeinse letters.

Sepulture
van
Anthone Van Speybroeck
Fs Daneels overleden den
2^{en} Decembris 1694.
Ende Livina de Wulf
Fa Pieters syne Huysvr.
overl. den 14 Febry
1694.
Bidt voor de zielen (24).

-
- (24) De familie Van Speybroeck, die eveneens een van de voornaamste families van Vosselare was, is er reeds in de XVe eeuw gevestigd en was er vorige eeuw nog vertegenwoordigd. Antoon van Speybroeck, van wie het grafschrift hier wordt gegeven, stierf 67 jaar oud, zijn vrouw 60 jaar. Ze hadden vijf kinderen.

Arduinen steen, romeinse letters.

*Sepulture van
Pieter Van Wonterghem
Fs Pieters overleden den
19 December 1680.
Ende syne Huysvrauwe
Joosyne Kesteloot Fa
Robrecht tsamen in huwel.
gheweest den tyd van
maenden die overl.
den
Bidt voor de ziele (25).*

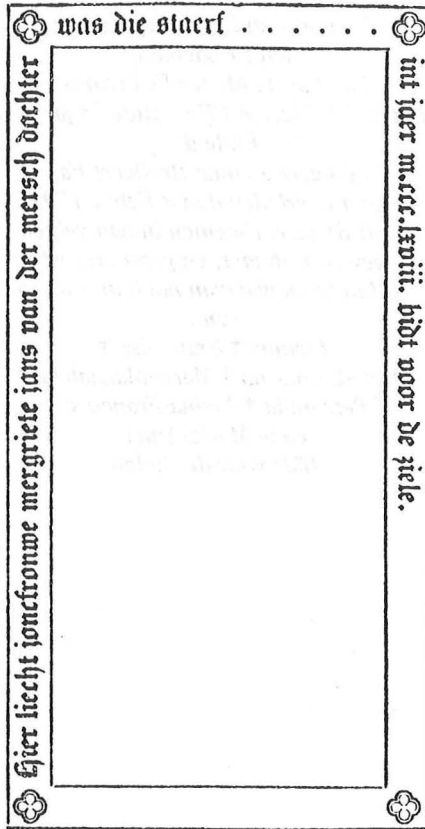
Arduinen steen, romeinse letters.

*Hier light begraven
Geeraert Pifroen
Fs Arents die overleet den
19 Mey 1677 (26).
Livine van Speybroeck
Fa Pieters syne Huysvr.
die overleet den
Bidt voor de zielen.*

Op dezelfde plaats ligt er nog een arduinen steen met een figuur in het midden ; het opschrift in romeinse letters, is bijna uitgewist zodat het onleesbaar is.

-
- (25) Volgens het doopregister hadden ze een dochter Elisabeth geheten die te Vosselare op 29 september 1680 gedoopt werd en reeds stierf op 12 nov. van hetzelfde jaar. Josine Kesteloot hertrouwde op 22 maart 1681 met Jan Coppens en had uit dit huwelijk twee kinderen : Egidius en Jan. De eerste leefde maar twee jaar. Het overlijden van Josine Kesteloot wordt in de registers van Vosselare niet vermeld.
- (26) Het overlijdensregister vermeldt dat hij op 20 mei overleden is, 72 jaar oud, de overlijdensdatum van zijn vrouw wordt niet vermeld. De doopregisters vermelden verscheidene kinderen.

Bij de ingang van de kerk, op een arduinen steen, met een figuur in het midden staat dat opschrift

Eveneens bij de ingang van de kerk ziet men nog brokstukken van het grafschrift van Filips Van Compostelle, zoon van Maarten, in de kerk begraven. Hij was gehuwd met :

- 1° Johanna Van Parijs, overleden op 4 juni 1676, 34 jaar oud.
- 2° Maria Nieustadt, overleden op 4 maart 1680, 33 jaar oud.
- 3° Livina Van Loocken. Toen haar man op 19 juli 1689 overleed was ze in verwachting van haar zesde kind. Uit zijn vorige huwelijken had hij twee kinderen. Zijn weduwe hertrouwde met Pieter De Smet ; ze stierf op 27 nov. 1711, 50 jaar oud. Pieter De Smet stierf op 18 maart 1712, eveneens 50 jaar oud.

Rechts van de ingang van de kerk, op een arduinen steen in de muur gemetseld staat dit opschrift in romeinse letters :

*Hier vooren liggen begraeven
den Eersaemen
Jacobus de Meyer Fs Livinus
overl. den 7^{en} Maerte 1794, oudt 83 jaren (27).
Ende de
Eerbaere Joanna Beellaert Fa
Pieter overleden den 8 Febry 1791
oudt 81 jaer, t'saemen in houwelyck
geweest 56 jaer, en geprocreëert
10 kinderen waervan noch in 't leven
syn :
Livinus † Françoise †
Marie-Catharina † Marie-Magdalena †
Petronilla † Livina-Françoise
ende Marie-Anna.
Bidt voor de Zielen.*

-
- (27) Het overlijdensregister vermeldt dat hij op 21 maart 1794 overleden is, dat hij van Drongen geboortig was en 87 jaar oud ; weduwnaar van Johanna Beelaert eveneens van Drongen geboortig ; ze stierf 83 jaar oud.
(reg. van 1780 tot 1796).

Op het kerkhof op en arduinen steen in de muur van de rechterzijbeuk gemetseld staat volgend opschrift in romeinse letters :

*Hier vooren ligt ende wagten
naer het algemeyn Oordeel
Den zeer Eersaemen
S^{er} Juds De Loof, Fs Frans.
met zyne Famiellie in zyn leven Burgemeester der
voor deze Heerlyke^{de} van Meire en Schepen
dezer Parochie overleden den 27 August 1830.
oud 75 jr ende zyne Eerste Huysvrouw
Maria-Magdalena Schoubrouck Fa Alexander.
overl. den 21 Meye 1783. in dit Houwelyk verwekt
vier kinderen als Jan-Frans thans Burgemr
overl. den oud jaer. ende Pieter-Jan
overl. den oud jaer. Als ook zyne tweede
Huysvrouw Marie-Anna-Francisca Cocquyt
Fa Augtin overl. den oud jaeren.
in Houwelyk gewonnen Negen kinderen te weten
Jan-Bapte overl. den oud jaeren.
Marie-Terese overl. den oud jaeren
Dorothea overl. den oud jaeren
Karel-Bormeï, overl. den 30 7bre 1812 oud 20 jaeren.
Regina, overl. den 21 7bre 1817 oud 23 jaeren.
Juds-Frans, overl. den oud 1 jaer.
Karel-Louis, overl. den 13 Xbre 1797 oud 1 jaer.
Louis, overl. den oud jaer, ende
Rosalie, overl. den oud jaer.
Bidt voor de Zielen.*

Achter het koor tegen de muur het grafschrift van Ferdinand Baron Du Bois, enz. ; bovanaan zijn wapenschild met dat van zijn echtgenote gevierendeeld, met schildhouders en standaards.

Arduinen steen in romeinse letters.

D.O.M.
A la Mémoire
de Mr Ferdinand Baron Du Bois et d'Herderssem
Seigneur de Rotselaere, de Walsberge, de Meere,
Membre de L'Ordre Equestre et
des Etats Provinciaux,
Décédé le 15 mars 1829 à l'âge de 48 ans.
Et
de Dame son Epouse Marie van Bouchaut
Décédée le 8 mars 1838 à l'âge de 53 ans.
enterrés ici devant.
Priez pour le repos de leurs Ames (1).
R.I.P.

In de muur van het koor links

Arduinen steen in de muur, romeinse letters.

Hier vooren light begraven
de Familie
van den Eersaemen
Joannes Coryn
Bidt voor de
17 Zielen. 57

Niet ver vandaar ziet men het oude grafschrift van de broeders Gerolf en Jan Goethals, waarvan het opschrift op het nieuwe grafschrift in de kerk gebracht is.

Voor het knekelhuis op een wit marmeren ruitvormige steen, in de muur gemetseld, dit opschrift in romeinse letters :

D.O.M.
Hier nevens ter regte hand
onder het hekken, is den ingang
van den Graf-kelder der
Aloude en Edele Familie
Goethals.
R.I.P. (28).

(28) Deze familie werd in deze bijdrage reeds meermaals vermeld.

Behalve die personen die in de kerk van Vosselare een grafschrift hebben, vermelden de overlijdensregisters nog verscheidene anderen, begraven in de kerk, o.a.

Maria De Weert, voor het koor v. O.L.Vr.	29 nov.	1660
Joos Sutterman, geen aanduiding van plaats	6 sept.	1672
Filips Vincent		1672
Johanna Brugghevan	19 maart	1674
Edele jonkvrouwe Francisca Bets bij het altaar van O.L.Vr.	7 dec.	1677
Edele vrouwe Roeloffs, moeder van Jeroom Roeloffs (29)	3 febr.	1687
Edele heer Jeroom Roeloffs, bij zijn echtgenote	6 sept.	1687
Maria Anna Brown (30), overleden op 31 januari 1686 en begraven voor het voorgenoemd altaar. Hij overleed te Gent op 5 september 1687 (31).		
Pieter Tuyschaver, voor het Sint Elooi altaar	20 aug.	1753

Vertaling : Jozef van de Castele.

-
- (29) Ze was in Engeland geboren.
- (30) Eveneens in Engeland geboren.
- (31) Leden van de adellijke familie Roeloffs waren schepenen te Leuven. Een Hugo Roeloffs oefende er dat ambt uit in 1390. In de kerk van de Dominikanen te Leuven en in die van de Augustijnen te Brussel waren er grafschriften op de naam van die familie. Ze zijn uit de XVIe eeuw en hebben huwelijken met voorname families aangegaan.

VEERTIG JAAR GELEDEN (II)

Emiel Ysebaert uit Nevele vertelt zijn belevenissen

Emiel Ysebaert is te Nevele geboren op 18.10.1906 als oudste zoon in het gezin Frederic Ysebaert en Irma Haerts. Vader Frederic was een zeer bekend timmerman en wagenmaker te Nevele, terwijl Irma als vroedvrouw bedrijvig was. Verder bestond het gezin nog uit Alfons Ysebaert geboren op 7.4.1908 en Leona Ysebaert geboren op 19.10.1915.

Emiel oefende het beroep uit van timmerman-schrijnwerker, huwde met Irma Ryckaert en woont te Nevele in de Kerrebroekstraat nr. 28.

In de volgende bladzijden vertelt Emiel hoe hij op toevallige wijze ontsnapte aan de dood. Hij is de enige die de afslachting te Meigem langs het kanaal van Schipdonk overleefde. Zijn verhaal is een nauwkeurige weergave van de feiten zonder enige haatgevoelens.

Ik was op 10 mei 1940 werkzaam te Antwerpen in het Sint-Vincentius-instituut, gelegen in de St.-Vincentiusstraat nr. 2. Bij mij was ook de schilder Gaston Dobbelaere uit Nevele. Gewoonlijk kwamen we in de weekends naar huis. Op vrijdag 10 mei werd Antwerpen met bommen bestookt door Duitse vliegtuigen. Wij gingen schuilen in de kelders van het gasthuis. 's Anderendaags, de zaterdag voormiddag, werd ons gereedschap ingepakt en we reisden per trein naar Gent en vandaar per tram naar Nevele, waar we aankwamen in de namiddag. Na enige dagen - want te Nevele gebeurde de eerste dagen niets - begon ik in mijn hof een schuilplaats te graven - hier gekend als een „onderstand” - op ongeveer 60 meter van de Poekebeek. Mijn schuilplaats was groot genoeg voor mijn vrouw, onze twee kinderen, mijn schoonvader en eventuele burens. Alles bleef hier betrekkelijk rustig tot 25 mei, toen Belgische soldaten van het 7e Linieregiment in onze straat begonnen loopgrachten te graven. 's Avonds kreeg de straat een beschieting van de Duitse artillerie. We vluchtten in onze schuilplaats en kregen er gezelschap van onze burens Jozef Coddens en zijn neefje Kamiel Van Haver. Na de beschieting kwam een Belgisch soldaat bij ons vragen of er iemand gekwetst was. Hij vertelde dat in de straat een woning beschadigd was. Ik ging zien en bemerkte dat mijn eigen woning gedeeltelijk vernield was door de inslag van een artilleriegranaat. Na alles vluchtig bekeken te hebben trok ik terug naar onze schuilplaats. Ondertussen waren daar nog twee geburen bijgekomen, namelijk Gerard en Maria De Schuyter, die naast mij woonden. Uiteindelijk waren er negen personen in mijn

schuilplaats. Op 25 mei kwam weer een soldaat naar onze „onderstand” en raadde ons aan hier weg te vluchten „want weldra ligt u onder twee vuren, de Duitsers zullen ons beschieten en de Belgen zullen te kort vuren, er is groot gevaar dat u gekwetst wordt” (1). Ik zelf bleef hier liever, „blijf maar”, zei ik tegen de aanwezige burenen, „we weten toch niet waar naartoe”. We bleven, maar na enige tijd zagen en hoorden we soldaten voorbij lopen. We zagen ook andere burenen wegvluchten. Elodie wed. Coen, haar dochter Anna en Stanske, echtgenote De Schuyter, met haar jongste dochter Judith. Ze waren maar enkele meters weg of Stanske komt teruglopen, roepende dat ze gekwetst waren, de vrouw aan het hoofd, dochter Judith lag bij de beek en was zeer zwaar gewond, ook de soldaat was erg gekwetst aan de dij.

Het werd wat stiller, iedereen ging buiten, ik ging nog eens naar mijn huis samen met Gerard De Schuyter. Uit de richting van Nevele zien we een Belgisch soldaat afkomen (2) met geweer in aanslag, roepende en brullende in het Frans. Hij maakte ons uit voor spionnen. Mijn vrouw hoorde het getier, kwam nader, ze sprak een weinig Frans, zo vernamen we dat de mannen mee moesten gaan met hem tot aan het Kruiske op Kerrebroek. Hij haalde langs de straat nog 15 personen bijeen, onder hen Raymond Vermaele, mijn vader, Frederic Ysebaert, Remi de Meyer en nog vluchtelingen die hier in de kelders onderkomen hadden gevonden. Dus de mannen moesten mee, de soldaat ging achter ons aan als een jager achter het wild, vrouwen en kinderen moesten thuis blijven.

Op de weg naar Nevele-dorp kwamen wij voorbij de boomgaard van Maurice Dhaene in de Kerrebroekstraat, daar lagen veel verlaten loopgraven, iedereen was weg, ze hadden zich reeds overgegeven, daarom waren de Walen zo kwaad op ons. In de boomgaard lagen hele hopen geweren, revolvers en vele uitrustingsstukken die de Belgen achtergelaten hadden. De soldaat die ons opracht, ging als een razende tekeer toen hij dit alles zag liggen. Hij begon de geweren tegen een boom kapot te slaan ; bij het tweede geweer ging plots een schot af, de kogel vloog tussen ons door ; gelukkig werd niemand gekwetst. Vervolgens moesten we zoveel wapens meenemen als we dragen konden. We kregen bevel

(1) Zie Naschrift.

(2) Aan het optreden van deze compagnie 1ste Jagers te Voet in Nevele hebben J. DE VOS en A. JANSSENS enkele bladzijden gewijd in hun werk *Het „Lyskanal”*, Nevele, 1980, blz. 39 e.v. (N.v.d.r.).

naar het kasteel te gaan, gelegen in de dreef en Mulle's kasteel genoemd (1).

Iemand van de vluchtelingen vroeg hem of het niet beter zou zijn om langs de Wagenbrug naar het kasteel te gaan, dan moesten we niet langs de Markt waar nog geschoten wordt. Toch dit alles hielp niet, we moesten langs de Markt ; maar aan de Molenstraat gekomen hoorden we een aankomend geluid ; enkelen riepen „laat u vallen” ; voor ons zagen we dat een artilleriegranaat het gemeentehuis deed instorten. We zagen niets meer dan stof rondom ons. De soldaat had zich van schrik tussen ons gelegd. Toen we rechtstonden stemde hij toch ermee in om terug te keren langs de Wagenbrug en over de Borrewal naar het kasteel te gaan. Het kasteelpark lag vol soldaten ; daar werden we weer afgesnauwd en we moesten terug naar het hoeveke van Adolf Bollaert op de hoek van de Lindestraat. Ook dat zat vol soldaten, allemaal Walen. De meegebrachte wapens werden op een hoop gelegd, we werden uitgescholden en moesten terug naar het kasteel. Daar kwam een officier bij ons en begon te dreigen, te schelden en te roepen : allemaal landverraders, Duits gespuis, we gingen allen doodgeschoten worden. Na een tijdje kwam hij terug bij ons en zei : „De gehuwde mannen kunnen hun vinger opsteken”. Er waren er 15 ; Gerard De Schuyter en een vluchteling waren niet gehuwd. Ik zei hen : „Steek uw vinger ook op”. Zo mochten we allemaal terug naar huis om onze vrouwen en kinderen te halen, maar dienden onmiddellijk terug te komen. Een vluchteling vroeg aan de soldaat die ons vergezelde, wat er ging gebeuren als we terug waren, maar deze kon van schrik geen klank uitbrengen.

Hij is niet ver meegegaan, ongeveer halfweg Borrewal ; hij zou daar wachten tot we terug waren. We trokken verder langs de Poekebeek, over de Wagenbrug, naar de Kerrebroekstraat. Er zijn geen mensen naar het kasteel teruggegaan ; de ontvangst was er de eerste maal te goed ! Bij mijn thuiskomst was er een echte paniek en geschrei : Judith De Schuyter was gedood en lag tussen de jeneverbessenstruiken ; iedereen wou ergens vluchten maar wist niet waarheen. Ik, mijn vrouw en de kinderen besloten zeker niet naar het kasteel terug te gaan, we sloegen de weg in naar Kerrebroek, naar het hoeveke van mijn schoonzuster. Ik en mijn vrouw, elk met een kind op de fiets, verder geladen met pakken, trokken te voet voorbij de melkerij richting Kerrebroek. Mijn schoonvader kon zo snel niet gaan, „ga maar gerust verder, ik kom wel achter”. Zo trokken we over Poesels Kerrebroek en bemerkten op het veld en rond het hof De Meester Belgische soldaten die heen en weer renden, putten maken, wapens opstellen. We kwamen nog een weinig

(1) Dit kasteel werd in 1956 afgebroken. (N.v.d.r.).

verder en daar in een greppel lagen twee Duitse soldaten, ze lagen verdekt alle bewegingen van de Belgen na te gaan. Ze keken eens naar ons, zeiden niets, we trokken verder en gingen naar het hof Kamiel Cocquyt, daar waren nog vele vluchtelingen. We kregen het karrekot toegewezen als verblijf, samen met nog anderen vluchtelingen. Enige tijd later kwam mijn schoonvader eveneens aan. Maar daar zaten we weer tussen twee vuren, op het ene ogenblik hadden we Duitsers, een ogenblik later waren er weer Belgen. Zo ging het gans de namiddag door.

27 mei. 's Morgens kwamen daar zeer veel Duitse soldaten aan, er werd veel heen en weer geschoten. Mijn vrouw wilde in de woning van haar zuster iets halen voor de kinderen. Duitse soldaten volgden haar en eisten dat ze eieren zou bakken, ze hadden honger. Mijn vrouw was doodsbang. Na het bakken mocht ze teruggaan. De soldaten kwamen ook buiten en stonden voor de woning de kaarten te bekijken om eventueel een overtocht te wagen over de Poekebeek. Twee soldaten moesten op verkenning naar links en twee moesten naar rechts. De twee eersten waren pas voorbij de voorgevel van de woning of schoten weerklonken en de soldaten waren dood. De twee anderen konden nog juist terug springen. Toen werden de Duitsers kwaad op ons. Alle burgers moesten hier weg ; vele vluchtelingen zouden liever blijven maar niets hielp, we moesten weg in de richting Meigem-dorp. Als we hier bleven zouden we zeker gedood worden.

Ik, mijn vrouw en de kinderen trokken terug per fiets vooruit. We zouden terug naar ons huis gaan, doch daarvoor kregen we geen toelating, we moesten naar Meigem. Gekomen aan de hoeve Remi Goeteyn, hoorden we een aankomend gehuil, we lieten ons in de gracht vallen en daar waren ze dan, een hele reeks artilleriegranaten kwamen aan, ze vielen rondom ons, de aarde viel op ons neer. Toen alles voorbij was, trokken we naar Meigem. Hoe dichterbij wij Meigem naderden, hoe meer Duitse soldaten we tegenkwamen. Zelf moesten we tot driemaal toe onze identiteitskaarten tonen. Eindelijk kwamen we te Meigem aan. We besloten binnen te gaan in het klein huisje van Elisa en Marie Geiregat. Dit huisje stond naast de herberg „Het Gemeentehuis”. De beide vrouwen lieten ons binnen, we plaatsten onze fietsen ook in huis ; op de vloer lag een onbekende gekwetste die om water smeekte. Plots klonken gewerschoten, een ogenblik later werd de voordeur opengeworpen. Duitse soldaten kwamen binnen, geweer in aanslag en riepen : „hier is geschoten”. Ze gingen tekeer als razenden. Ik werd buiten gesleurd, kreeg stampen en schoppen in mijn rug ; een ander soldaat sloeg mij op het hoofd zodat mijn pet op straat viel. Dat beviel de soldaat niet, onmiddellijk moest ik langs de andere kant van de straat met de armen in

de lucht gaan staan. Mijn vrouw en kinderen moesten dit alles zien. Wat later moest ik meegaan met de soldaten. Eerst mijn pet opgeraapt en dan, met de armen omhoog, mee tot aan de woning van oud-burgemeester Emiel Van der Vennet. Van langs de andere kant brachten andere soldaten nog andere personen aan, het waren : Marcel De Witte, de gebroeders De Vreese en Emiel Van der Vennet. Allen met de armen omhoog stonden we daar. Iedereen werd afgetast naar wapens, dan bleven een paar soldaten bij ons. Uit de Kerkstraat kwam een groep vluchtelingen. De soldaten riepen dat de vluchtelingen voort moesten gaan, daar ik ook een vluchteling was wou ik eveneens weg, maar dat ging niet, wij alle vier moesten blijven. Nu kreeg de schrik mij plots te pakken. Wat gaan ze met ons doen ?

Ik beloofde aan Onze-Lieve-Vrouw dat ik alle jaren te voet naar Oostaker zou gaan als ik hier uit de hel kon weg geraken. Na enige tijd moesten we mee, de handen op de rug. Emiel Van der Vennet die bijna niet kon gaan mocht blijven. Hij kreeg een stoel ter zijner beschikking. We werden vergezeld door Duitse soldaten, trokken door het dorp en gingen naar het kanaal toe. Langs de weg werden we uitgescholden voor „zwijnhonden”. Eerst ging Marcel De Witte, dan ik en achter mij de gebroeders De Vreese ; naast en achter ons gingen de soldaten. Onderweg vroeg De Witte aan een soldaat wat ze gingen doen, maar deze gaf geen antwoord. Ik vroeg het ook, maar de soldaat sprak niet.

Aan het kanaal gekomen moesten we een eind in de richting van Deinze gaan. Een 100 meter in die richting lag een kleine brug over het kanaal, daar stond een hele troep soldaten. We bleven staan, een kleine dikke officier kwam bij ons. Hij vroeg aan de soldaten of we geschoten hadden. Ik verstond het niet of de soldaat ja of neen zei. De officier greep De Witte bij de arm en vroeg of hij geschoten had. De Witte zei „nee”, maar de officier begon de man te slaan. Op een 10-tal meter stelde hij zich op langs de kant van de trekweg, gaf een bevel, 8 tot 10 schoten weerklonken, De Witte werd in de rug getroffen en viel kermend op de grond. Nu kwam ik aan de beurt, ik smeekte nog eens O.-L.-Vrouw, dacht aan vrouw, aan kinderen, ouders en familie, want op zulk een ogenblik heeft niets nog waarde in een mensenleven. De officier nam mij bij de arm en vroeg of ik geschoten had.

Ik zei ook „nee”, kreeg een schop, liet me voorover hellen, gebarde te struikelen, viel op de grond naast De Witte, er klonken schoten. Ik voelde pijn in mijn been, had geluk dat ik twee broeken aan had, hield mij stil en bleef liggen.

Thans was het de beurt aan de gebroeders De Vreese. Deze mensen smeekten, baden, maar alles tevergeefs. Ze werden bij de arm genomen ; de gekende vraag, een schop, schoten, gekerm en alles werd stil. Na het

afschieten sleepten de soldaten ons langs de kant van de trekweg, legden ons op wat takjes van populieren. Ik hield zoveel mogelijk de adem in en gedroeg mij gelijk dood, toch had ik veel pijn in het been.

Er waren op de brug wachten, nu en dan kwamen Duitse soldaten kijken naar de vier „zwijnhonden”. In de avond kwamen nieuwe Duitsers, met een zaklamp werden we belicht. Bij mij gekomen keken ze mij aan, hadden ze iets bemerkt ? Een nam zijn geweer bij de loop en gaf me twee slagen met de kolf op mijn hoofd. Mijn schedel was ingeslagen, bloed vloeide langs mijn aangezicht. Ik huilde, riep, brulde en viel in coma.

Na enige tijd kwam ik echter terug bij en ik dacht bij mezelf : „Ik moet hier weg”. Toen kwamen Duitse paardespennen over de brug gereden, dit maakte veel lawaai, ik besloot het te wagen en de plaat te poetsen. Ik kwam een halve meter achteruit maar trapte per ongeluk op een hand van een van de gebroeders De Vreeze, hij kermde en ik hoorde dat hij nog leefde. Meter voor meter begon ik zo naar de weiden toe te kruipen, kroop onder de afsluiting door, rende de weide in tot ik niet meer verder kon, liet mij in het gras vallen en dankte nogmaals O.-L.-Vrouw omdat ik nu nog leefde. Ik viel in slaap, hoelang weet ik niet. Toen het klaarde hoorde ik getrappel nabij komen. Ik werd bang, maar het waren koeien die mij stonden aan te gapen. Ik moest weg, kroop naar een gracht. Met een paar zakdoeken verzorgde ik mijn hoofd dat nog altijd maar bloedde, viel weer in coma, kwam terug bij, sliep nog wat en werd tenslotte wakker en hoorde mensenstemmen. Ik kroop uit de gracht, ging naar de vaart toe, moest rusten en zette mij tegen een boom. Ik zag de Duitse soldaat op wacht aan de brug, rechtover de hoeve van Felix Everaert. Er kwam een hele kolonne fietsers over de brug. Na een tijdje kwamen twee soldaten in de weiden, ze zochten in het gras en de struiken, ze hadden mij nog niet gezien. Plots riep ik om hulp, ze bekeken mij vol verwondering, ze maakten een teken om bij hen te komen ; de andere had reeds de wacht verwittigd, ik moest mee naar het kanaal ; de ene had slechts een zakmes als wapen, de andere had niets.

Aan de brug gekomen vroegen de Duitsers wat ik daar verrichtte. Ik zei hen dat ik van Meigem kwam en onder puin van een woning had gelegen, daardoor was een balk op mijn hoofd terecht gekomen, ik zocht een dokter.

Ik kon eindelijk zo over de brug en ging naar de hoeve Everaert ; daar bleek niemand thuis. Later vernam ik dat ze zich allen in de kelder schuilhielden.

Ik strompelde verder in de richting van Bachte-kouter en ging zo naar Vosselare-dorp. Verscheidene keren werd ik tegen gehouden door sol-

daten. Telkens dezelfde vraag, wat ik daar uitrichtte ; telkens mijn zelfde antwoord : ik was op zoek naar een dokter.

In Vosselare-dorp was er een echte verwoesting, kerk en woningen vernield, steenslag lag over de straat. Gekomen aan „De Vos” zag ik de eerste burger, het was Kamiel Van Haezebroeck, die ik zeer goed kende, maar hij herkende mij niet met mijn bebloed gezicht. Na mij kenbaar gemaakt te hebben vroeg ik een dokter, doch iedereen was weg. Uit de Dreef kwamen twee Duitsers met een kruiwagen, geladen met fruitdozen en flessen drank. Zij vroegen waar ik heenging. „Naar de woning van Kamiel Van Haezebroeck”, zegden wij, maar dat kon niet, we moesten naar St.-Martens-Leerne. Op de tramwissel aan „De Vos” zetten de Duitsers de kruiwagen neer en gaven mij twee dozen fruit en een fles drank, maar ik moest voort. Langs de Damstraat stond ook een wacht, ik vroeg hem naar een dokter, kon verder gaan naar de woning De Gheest, daar moest ik met de wacht naar een officier gaan, vroeg een dokter en ging binnen. Hij telefoneerde, kwam terug bij mij en sprak over de zware gevechten aan Nevele-brug, maar ik was erg bang. Na enige tijd kwam uit de richting „Klein Goed ter Meersch” van de familie Van de Velde, een soldaat die een lederen tas bijhad ; hij droeg een rodekruishelm. De soldaat bekeek alles aandachtig, reinigde mijn hoofd, legde een verband, legde mij uit dat ik na twee dagen een dokter moest opzoeken, want het was zeer ernstig. Als afscheid gaf hij mij een half brood mee. Ik moest verder naar St.-Martens-Leerne. Gekomen aan het hof van Achiel De Coster kon ik echter niet verder, ging naar de huisdeur toe, maakte mij kenbaar en eindelijk ging de deur open en Achiel liet mij binnen. Zijn vrouw en stiefzoon, die later mijn schoonbroer zou worden, waren gevlucht in de kelders van het kasteel Ooidonk.

's Anderendaags kwam iedereen thuis, het Belgisch leger had zich overgegeven. De mensen die in de kerk van St.-Martens-Leerne vastgehouden werden waren blij. Later heb ik vernomen dat mijn vrouw en kinderen daar ook bij waren.

Op 29 mei wou ik naar huis. Na enkele passen werd ik misselijk en moest terug in huis, ik begon te verzwakken. Ik werd daar in een bed gelegd en bleef bij Achiel De Coster. Een jonge missionaris, pater De Keukelaere uit Baarle, trok de streek rond op zoek naar vermiste vluchtelingen, zo kwam ik te weet dat mijn vrouw en kinderen bij hem thuis verbleven.

Op 30 mei kwam mijn vrouw mij bezoeken. Mijn broer Alfons ging op zoek naar de Nevelse dokter Jan Wannyn. Deze verbleef te Vosselare, kwam mee, legde enkele compressen die regelmatig moesten vernieuwd

worden. Dit werk werd op tijd en stond gedaan door zuster Marie van Bachte-Maria-Leerne.

Bij de lieve mensen De Coster moest ik drie weken lang blijven. Regelmatig kwam de dokter langs en eindelijk op 22 juni kon ik naar huis. Daar was een vernieling : dak, meubels en woning waren vernield. Mijn vrouw en kinderen verbleven bij mijn ouders en logeerden op de voutekamer. Ik kwam op de zolderkamer terecht. Diezelfde avond kreeg ik zo erge pijn, kon het niet meer uithouden.

Zondag 23 juni werd dokter Wannyn erbij gehaald. Hij bracht mij aanstonds over naar hospitaal Refuge te Gent (1). Maurice Pauwels uit Nevele kwam mij in een haast scheren en dan ging de tocht naar Gent. Het hospitaal, was vol met gewonde soldaten en burgers. Maar met de dokter zijn hulp werd ik opgenomen. Dokter Wannyn trok op zoek naar een specialist. Hij vond Dr. Van Droesbeke, die niet verbonden was aan het hospitaal maar toch bereid bleek om mij te behandelen. Na een week trad beterschap in. Toen volgde nog een heelkundige ingreep en 14 dagen later kreeg ik de gelukkige tijding dat ik naar huis kon. Garagist Josue Diericx uit Nevele kwam mij afhalen en bracht mij naar Nevele. Een jaar later was ik er weer bovenop. Ik wil nog bijzonder vermelden dat de kosten in het hospitaal zeer laag werden gehouden als hulp. Dr. Van Droesbeke en Dr. Wannyn hebben mij voor hun behandeling uit menslievendheid niets aangerekend.

Uit het verhaal van Emiel Ysebaert blijkt dat de man heden nog met dankbaarheid terugdenkt aan zijn verzorgers. Hij noemt na mekaar O.-L.-Vrouw van Oostakker, Dr. Van Droesbeke, Dr. Wannyn, de familie De Coster, pater De Keukelaere, zuster Marie en zijn broer en schoonbroer. Na de oorlog trok Emiel in de meimaand ieder jaar te voet naar Oostakker en dat doet hij nu nog. Een toeval wil dat, toen Achiël De Coster, bij wie Emiel verbleef, op 2 juni 1940 naar Meigem trok om de streek eens te bekijken, hij aan het kanaal bij Meigem getuige was van de ontgraving van de andere drie ongelukkigen : Marcel De Witte en de gebroeders De Vreese. Toen hij 's avonds bij zijn thuiskomst alles aan Emiel vertelde, ging een schok door diens lichaam en hij dacht : „Op een haartje af ben ik eraan ontsnapt”.

(1) Volkse benaming voor het ziekenhuis „Toevlucht van Maria”, Coupure-links, Gent.

Het lot van een mens is wonderbaar (1).

Naschrift

In zijn verhaal vertelt Emiel Ysebaert dat hij bezoek kreeg van een vlaamssprekende soldaat die hem ertoe aanzette te vluchten. Deze soldaat heeft zich op Pinksteren 1980 kenbaar gemaakt : Eugeen J. Van Praet, Ter Platen, Gent. Hij was ingelijfd bij het 7e Linierement, 14e Compagnie (antitank compagnie).

Zijn kanon was opgesteld naast de houtloods van Jules Van Tornhout in de Kerrebroekstraat te Nevele. Omdat de Belgische artillerie hun lijn beschoot, waren de soldaten van de 14e Compagnie achteruit getrokken tot aan de Poekebeek. Gedurende deze beschieting vluchtte Judith De Schuyter naar de beek en werd dodelijk gekwetst.

Soldaat Van Praet gaf ze de eerste zorgen en trok terug naar de straat om een legerdokter of ambulancier te halen. Op de straat gekomen zag hij uit de richting Vinkt een auto afkomen waarop een witte vlag stak. Denkende met een rodekruisauto te doen te hebben vroeg hij hulp, maar het bleek een Duitse auto te zijn (25 mei 1940). Van Praet moest onmiddellijk zijn geweer en patronengordel afwerpen en moest in de auto stappen. Deze reed dwars door Nevele tot aan de brug en sloeg de richting in van Meigem tot de herberg „In Halfwege”. Hier moest hij gekwetste soldaten en burgers in een rubberbootje over het kanaal zetten, tot ze zo erg beschoten werden door de Belgen, dat iedereen beschutting moest zoeken in een gracht.

A. Janssens.

Feest van St.-Franciscus van Paölo 1980.

De foto's zijn afkomstig van Emiel Ysebaert, de foto's op de doodsprentjes van de slachtoffers uit het fotoarchief „Rietgaverstede”, Nevele.

(1) Na de oorlog werd door de Rijkswacht een onderzoek ingesteld en verslagen opgemaakt van de oorlogsmisdaden. Ze werden gepubliceerd door G. THONE, *De oorlogsmisdaden bedreven gedurende de bezetting Mei 1940, Vinkt en omstreken*, Linck 1949, blz. 167-169.

Léon De Vreese

Maurice De Vreese

Marcel De Witte

De drie ongelukkige lotgenoten van Emiel Ysebaert die op 27 mei 1940 langs het kanaal te Meigem werden gedood.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Personalkarte I: Personelle Angaben entl. v. Stalag I A Stalack

Kriegsgefangenen-Stammlager: Stalag IA

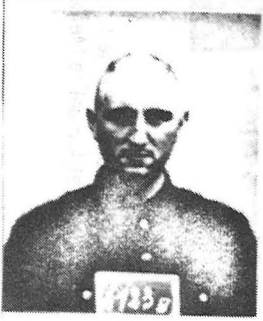
Beschäftigung des Enternungsmaats
 Nr. 1115 B
 Lager: Stalag IA

Name: VAN PRAET
 Vorname: J
 Geburtstag und -ort: Gent 9-12-1918
 Religion:
 Vorname des Vaters: Jozef
 Familienname der Mutter: Mrs. Crayvelt

Staatsangehörigkeit: Belgien F
 Dienstgrad: soldaat
 Truppenteil: 7^e Linc Komp. nr.: 14
 Zivilberuf: Wichler Berufs-Gr.:
 Matrifel Nr. (Stammrolle des Heimatstaats): 107/88824
 Gefangennahme (Ort und Datum): Nevele, 25-5-40
 Ob gesund, krank, verwundet eingeliefert: gesund

Des Kriegsgefangenen

Vichtbild

Nähere Personalbeschreibung

Größe	Haarfarbe	Besondere Kennzeichen:

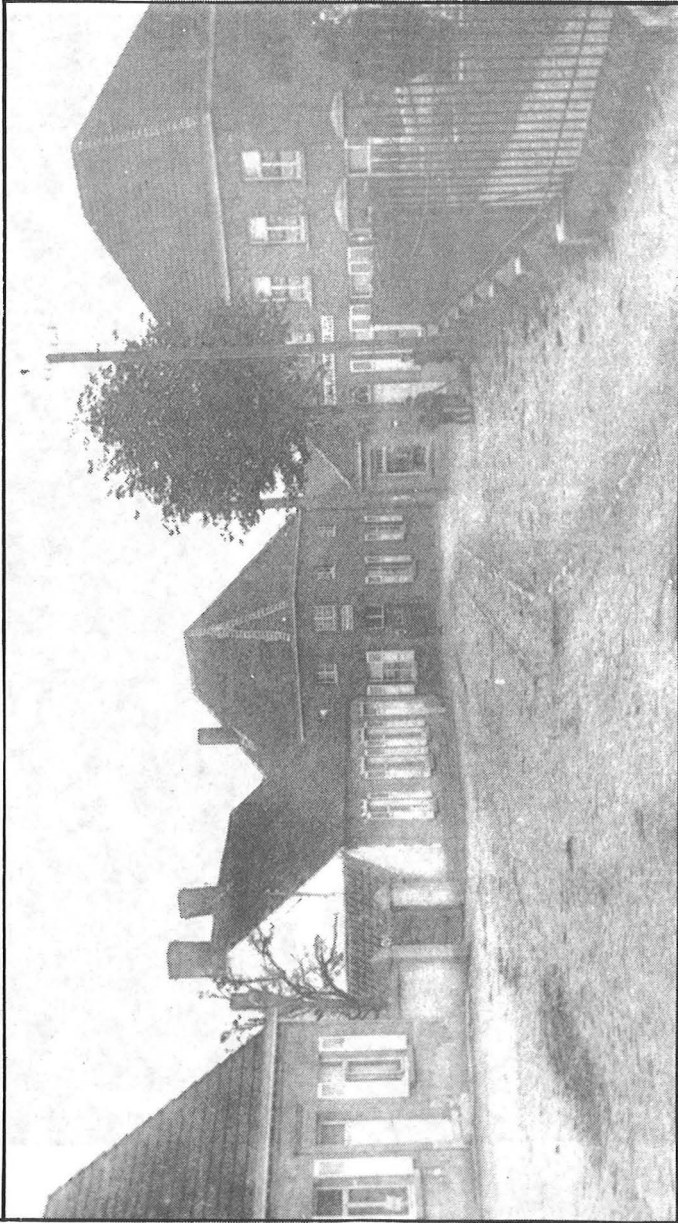
Fingerabdruck des rechten Zeigefingers	Name und Anschrift der zu benachrichtigenden Person in der Heimat des Kriegsgefangenen
--	--

10^e VAN PRAET Jozef
Onderwuytstraat, 66
Gent

Wenden!

„Personalkarte“ van E.J. Van Praet, op 25 mei 1940 krijgsgevangen genomen te Nevele.

Meigem-dorp. Het huis rechts is het gemeentehuis met daarnaast het kleine huisje waar Emiel Ysebaert zich ophield en vanwaar zijn lijdensweg begon. Deze huizen verdwenen in 1940.

Emiel Ysebaert
(foto 27.12.1968)

DE PEPERMOLEN VAN BACHTE-MARIA-LEERNE

In deze vroegere gemeente ligt langs de steenweg naar Deinze een zijstraat, de Peperstraat. Ongeveer halfweg die straat woonde in 1880 Theofiel De Clercq. Dit gezin betrok er een kleine woonst ; de man was klompenmaker, terwijl zijn echtgenote als bijverdienste konijnen en enkele schapen kweekte. Ook Theofiel zocht een bijverdienste. Hij broedde op een idee om iets te maken waarmee men graan kon malen. Zo timmerde hij achter zijn bescheiden woning een windmolen. Hij kende een en ander van het vak, nam hamer, zaag, tang en dissel ter hand en bouwde in 1883 eigenhandig een hoog torenkot met daarboven een kleine windmolen, die hij uitrustte met een paar molenstenen van 50 cm doormeter.

Zeven jaar later, in 1890, voldeed de kleine molen niet meer, hij werd omgebouwd en kreeg toen twee paar stenen van 80 cm. De hele buurt kwam bij Theofiel met graan, zodat er bij wind altijd gemalen werd. Hierdoor zette hij zijn beroep van klompenmaker wat opzij en Theofiel legde zich bijzonder toe op het malen van graan.

In 1898 deed hij een nieuwe stap. De „Pepermolen”, zoals men hem in de volksmond noemde, werd weer vergroot en hij werd met twee paar molenstenen van 1,15 m uitgerust. De molen stond toen op een 5 m hoog houten torenkot en was zo gebouwd, dat hij langs alle zijden wind kon ontvangen en reeds bij weinig wind kon werken.

Gedurende de eerste wereldoorlog werd de molen door beide legers gespaard, maar kwam door de jaren gedwongen rust toch gehavend uit de strijd.

Theofiel lapt hem zo goed als het ging en de Pepermolen, door sommigen ook „molen de Clercq” genoemd, kliefde met zijn wieken opnieuw het luchtruim.

Maar een draaiende molen moest voortdurend onderhouden worden. In 1927 had hij weer een grondige beurt nodig. De eigenaar dacht eerst eens grondig na en nam toen het besluit de molen te slopen en over te schakelen op een mechanische maalderij.

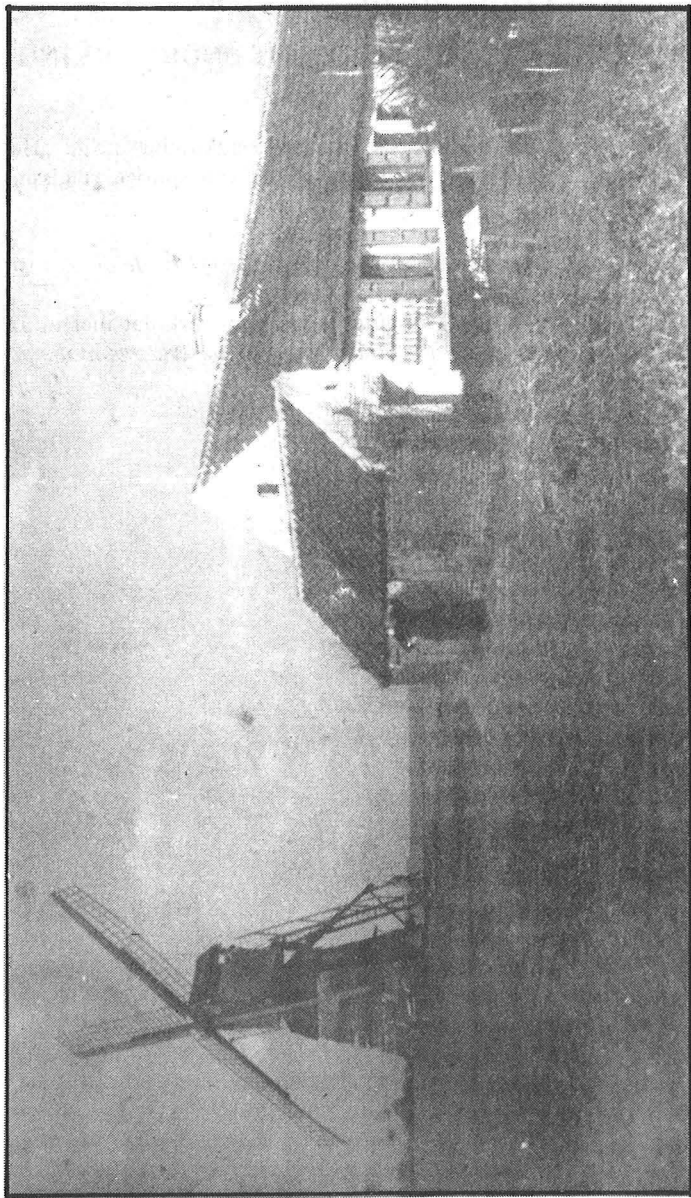
Met het hout afkomstig van de afbraak werd een kleine maalderij gebouwd ; daarin werd gemalen met de molenstenen afkomstig van de verdwenen windmolen. Deze stenen werden aangedreven met een petroleummotor, die in 1930 vervangen werd door een elektrische motor van 6 P.K.

Theofiels nakomelingen vergrootten de kleine maalderij en stichtten achteraf een veevoederbedrijf.

De enige herinnering aan de windmolen is een vergeelde foto, genomen door Duitse soldaten in 1917. Bemerkt de molen, het huis met het bijgebouwtje. Tegen de gevel hangen langs de zonzijde klompen te drogen, want tijdens de oorlog diende Theofiel weer als klompenmaker de de kost te verdienen.

Heden bevindt zich op die plaats een bloeiende veevoederzaak van de nakomelingen van Theofiel De Clercq.

A. Janssens.

De „Pepermolen van Theofiel De Clercq te Bachte-Maria-Leerne in 1917
(Fotoarchief „Rietgaverstede“, Nevele).

RECHTZETTING BIJ DE CATALOGUS VAN
DE BIBLIOTHEEK VAN DE HEEMKUNDIGE KRING

In de Catalogus van de bibliotheek van de heemkundige kring „Het Land van Nevele” (jg. XI, nr. 1) is op blz. 68 een spijtige vergissing geslopen.

R. Claeys, e.a. zijn de auteurs van het boek *Vaarwel landelijk Zomer- gem*, Gent, 1977 en niet P. Huys en E. Dhont.

P. Huys en E. Dhont zijn wel de auteurs van een werk dat niet in die catalogus was opgenomen nl. *Inventaris van het Oostvlaams molenpa- trimonium*, 1977.

Onze excuses aan de auteurs en aan onze lezers.

VOOR U GELEZEN

In deze rubriek willen we korte besprekingen of vermeldingen samenbrengen van artikels of boeken waarin gemeenten uit ons werkgebied terloops voorkomen.

Lezers die zelf tijdens de lektuur van een of ander werk of tijdschrift iets over de gemeenten uit ons werkgebied aantreffen, kunnen ons altijd een korte tekst opsturen. We zullen uw medewerking erg op prijs stellen.

Stijn STREUVELS, *In oorlogstijd. Het uitgegeven en het onuitgegeven oorlogsdagboek 1914-1918*, Brugge, Nijmegen, 1979, blz. 473.

16 september 1915.

Opstootjes onder de dienstplichtigen bij de controle - Oudenaarde en Nevele (waar ik vandaag was) - het gevaar voor opstand en het loskomen van de overmoed zogauw Vlamingen in bende zijn - plotselinge vrees bij de dienstplichtigen en weigering om hun handteken nog te geven - verwarring van opvatting - vrees voor de alliees en vrees om meegenomen te worden in 't Duits leger - Oudenaarde - aard van de opstoot - Nevele - willen zingen, verbod, - slaan de Duits. Gevolgen enz. - Nieuwe maatregelen : Duitsers blijven er weg en laten de controle doen door de civielen.

De koninklijke handbooggilde St.-Sebastiaan te Merendree.

In het *Informatieblad van de Koninklijke Handbooggilde St.-Sebastiaan (Merendree 1717) voor het jaar 1980*, schrijft de heer Jan Steyaert een korte historiek van deze gilde (blz. 23 tot 32).

We krijgen een idee over het leven van de handbooggilde in het jaar 1880, 1905, 1930 en 1955. Meteen zien we dat deze schuttersgilde nauwkeurig haar archief bewaart en bijhoudt. Zowel de uitgave van dit boekje als de zorg voor het archief kunnen als voorbeeld dienen voor veel andere verenigingen. Een initiatief dat navolging verdient !

Nevele en Vinkt in de bende van Jan de Lichte.

In het *Jaarboek van de Zottegemse Culturele Kring van 1977-1978* wijdt de heer Danny Lamarcq een voortreffelijk artikel aan *De Bende en Jan de Lichte, volgens de processen van 1748*.

Nadat de auteur eerst het tijds kader schetst, gaat hij dieper in op de familiebanden tussen de leden van de bende.

Op blz. 22 lezen we het volgende : „... *Jan Micalote, 13 j., ° te Vinkt. Zijn vader werd in '39 (1739) geradbraakt. Jan was lid van de bende en werd door de rovers gebruikt om „door het gat te kruipen”.*

In bijlage neemt de auteur de *Vonnissen van 1748* op. Hier lezen we op blz. 29 en 30 in *Vonnisse van Francies vander Geerst, bijgenaemt Tincke*, dat deze misdadiger „geëxecuteert” werd „den 5. dito, ten elf uren voor middag” in Aalst o.m. wegens „eene diefte bij eenen Pachter ontrent Nevele”.

KRONIEK

1. Verslagen

- *Zondag 17 februari, bezoek aan het Geologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Gent.*

Een zestigtal leden waren opgekomen om een bezoek te brengen aan het imponerend gebouw, gelegen aan de Steenweg op Zwijnaarde. We werden er opgewacht door de oud-nevelaar prof. dr. Renaat Tavernier, geflankeerd door zijn medewerker - ons bestuurslid - Guido Schaeck, die de rondleiding van het Instituut organiseerden.

Het gebouw met zijn drie verdiepingen, dat pas een viertal jaren in gebruik is, werd door prof. Tavernier gekoncipieerd ; het is een konstruktie uitsluitend uitgewerkt in functie van de vorming en opleiding van de studenten in aard- en delfstofkundige wetenschappen.

Het gentse Geologisch Instituut geniet een internationale faam, want benevens de wettelijke graden verleent het ook de wetenschappelijke graad van licentie in de bodemkunde ; niet minder dan 60 buitenlandse studenten, afkomstig van Zuid-Amerika, Afrika, Azië... zijn hier ingeschreven. Het valt dan ook niet te verwonderen dat opschriften en mededelingen in het nederlands en in het engels gesteld zijn.

Eerst werd een bezoek gebracht aan het museum, dat nog verder wordt uitgebouwd. Dan kwamen de laboratoria aan bod : de blikvangers waren hier mikroskopie en de detektie van radio-aktiviteit, verder het atelier waar apparatuur wordt gefabriceerd en hersteld. We namen dan plaats in een ruim auditorium met alle mogelijke didaktische snuffjes ; het was zo gekoncipieerd dat, door een oordeelkundige indeling van de ruimte, de studenten er niet alleen de kolleges kunnen volgen, maar ook door professoren en assistenten kunnen worden begeleid. De kartoteek met een hangstelsel zorgt voor een maximale opbergruimte. De uitgebreide bibliotheek met zijn catalogi biedt de studenten en vorsers de gelegenheid om efficiënt te werken.

Uiteraard dient de bodemkunde ook een beroep te doen op fotografie en dhr. Jeroom Van Watermeulen uit Poesele, hier als technicus aangesteld, heeft ons enkele snuffjes gedemonstreerd uit zijn functioneel uitgerust atelier.

In de tekenzaal, waar dhr. Guido Schaeck kaarten uit de streek van Nevele uitgestald had, hebben we maar een glimp opgevangen van het levenswerk van prof. Tavernier : de publikatie van de Bodemkaart van België.

De slotindruk was dat het Geologisch Instituut te Gent een merkwaardige uiting is van wetenschappelijke aktiviteit in Vlaanderen.

Mevrouw Jo Meyskens, medewerkster van prof. Tavernier, had ervoor gezorgd dat de bezoekers nog op een biertje getrakteerd werden en om de dorst te aktiveren trakteerde dhr. Frans Cleve uit Nevele met een haringreepje.

Het nagesprek was ook nog vruchtbaar, want pas iets voor negen uur ('s avonds wel te verstaan) verlieten de laatste bezoekers het gebouw.

J.V.D.C.

- *Zondag 23 maart, voordracht „Antiek, echt of vals” door dhr. André Van Den Kerckhove, konservator van het Bijkokemuseum te Gent, in de Parochiezaal te Poeke. Ongeveer 50 aanwezigen.*

We weten wel dat, sedert enkele jaren alle lagen van de bevolking door de antiekfrage zijn aangetast, maar dat de opkomst op een eerste lentedag zo talrijk zou zijn, dat was niet voorzien, sommigen waren dan ook verplicht te blijven staan bij gebrek aan ruimte.

Als konservator van een van de merkwaardigste musea van oudheidkunde van België en als docent „antiek” in een paar vormingsinstituten, was dhr. Van den Kerckhove de aangewezen persoon om ons in te leiden in de problematiek van echt of vals in antiek.

Het eerste facet dat de spreker belichtte was het onderscheid tussen valse kunstprodukten en vervalste kunstprodukten. In het eerste geval zijn het zuivere imitaties : de namaker kleeft een bekende naam of merk op het kunstprodukt. In het 2e geval zijn het kunstprodukten die bijgewerkt, aangevuld, of gerestaureerd werden en die men integraal als een eenmalig kunstprodukt laat doorgaan.

Er zijn twee bruikbare methodes om de echtheid van een kunstprodukt te onderzoeken :

1. het kunsthistorisch onderzoek
2. het natuurwetenschappelijk onderzoek, met monsteropname of zonder monsteropname.

Dank zij de vele dia's werd de teoretische uiteenzetting aan de werkelijkheid getoetst.

Even wees de spreker nog op een nieuwe methode die op gang komt : de termo-luminescentie, een verfijnde techniek die ons in staat stelt een voorwerp te dateren op grond van zijn radio-aktiviteit.

Er werden door het publiek ook nog heel wat vragen gesteld, die door de voordrachtgever met deskundige kommentaar beantwoord werden.

De gediensigheid van ons bestuurslid juffrouw Irène Buysse dient hier ook aangestipt : na de voordracht werden de aanwezigen op een wafel en een kop koffie vergast.

J.V.D.C.

- *Zondag 27 april, voordracht over „De vroegste Geschiedenis van Aalter en Poeke” door Luc Stockman, in het Ziekenfondslokaal te Lotenhulle. 36 aanwezigen.*

In 1979 heeft ir. Luc Stockman zijn groot werk de „Geschiedenis van Aalter” gepubliceerd, vrucht van een tiental jaren opzoekingen. Dat omvangrijk werk munt uit door zijn wetenschappelijke akkuratete, door het helder betoog van de schrijver en door het rijk en mooi gereproduceerd illustratiemateriaal.

Dhr. Stockman heeft zich nu ook nog voorgenomen de geschiedenis van Lotenhulle, Poeke en Bellem te schrijven en is dus de aangewezen persoon om over de vroegste geschiedenis van twee van die gemeenten te handelen.

Eerst heeft de spreker uitgeweid over het land en zijn eerste bewoners, toen de Poekebeek nog een belangrijke rol speelde in het menselijk bedrijf.

Wat het parochiewezen betreft, is er een merkwaardig iets : twee kerken die zo dicht bij mekaar liggen. Maar Poeke had oorspronkelijk geen parochiekerk : de kerk was er een stichting van de bekende heren van Poeke. Lotenhulle heeft al heel vroeg een parochiekerk. Deze laatste parochie heeft ook een zeer rijk archief, dat ons heel wat leert over de structuur van de heerlijkheden die er gevestigd zijn.

De grote verdienste van de spreker is dat hij zijn studie uitsluitend berust op oorspronkelijk bronnenmateriaal en dat hij met een klaar inzicht het weet te interpreteren.

Er dient ook aangestipt dat ir. Stockman, niettegenstaande het vele werk dat nog op hem wacht, zich bereidwillig en belangloos heeft aangeboden om die voordracht te geven.

J.V.D.C.

- Zondag 11 mei 1980, „Herdenkingswandeling mei 1940 in Meigem“, o.l.v. de bestuursleden A. Bauwens, A. Janssens en G. Schaeck.

Op deze zonnige 11 mei - volgens getuigen toch niet zo warm als 10 mei 1940 - kwamen een honderdtal belangstellenden samen in de nieuwe gemeentelijke feestzaal van Meigem.

Onze bestuursleden A. Bauwens (Meigem) en A. Janssens (Nevele) schreven een kort relaas over het gebeuren in mei 1940 te Meigem en G. Schaeck (Landegem) tekende er een duidelijk situatieplan bij. Elk van de aanwezigen kreeg zo'n brochuurtje en aan de hand hiervan gaf de heer A. Bauwens vóór de wandeling nog eens een duidelijk overzicht van de gebeurtenissen.

Eerst gingen we de kerk binnen, waar op 27 mei 1940 27 doden en 40 zwaar gekwetsten vielen onder een geweldige ontploffing.

De samenstellers van de brochure waren zo omzichtig geen eenzijdige voorstelling van de feiten te geven. De heer Janssens had enkele foto-panelen meegebracht, waarop de aanwezigen zich een beeld konden vormen van de gruweldaden in de kerk en op de andere plaatsen in Meigem.

Ook aan het Zwart Huizeke werden twaalf burgers vermoord. Alleen kogelgaten in een betonnen afsluiting herinneren nog aan de gevechten rondom dit punt.

Op de wijk Spoele vielen vijf slachtoffers. Op Kruiswege konden we in de poort van het huis Van Steenkiste de kogelgaten zien in een bakstenen muur, waartegen vijf mensen werden gefusilleerd.

Deze wandeling bracht ons zonder haat of sensatie een herinnering aan die vele mensen die onschuldig gedood werden omdat het oorlog was... Na de wandeling konden de aanwezigen uitblazen bij een kopje koffie of een glas frisdrank. We danken de echtgenoten van de bestuursleden die voor de organisatie van de koffietafel en het opruimen achteraf in- stonden.

De heren A. Bauwens en A. Janssens bereiden de publicatie van een boek over de gebeurtenissen van Meigem voor. In de loop van 1981 zal dit werk door de heemkundige kring „Het Land van Nevele“ worden uitgegeven.

J.L.

2. Mededeling

Naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de geboorte van dichter Basiel DE CRAENE (1880-1957), stichter en promotor van de bekende Vlaamse Poëziedagen - eerst te Bachte-Maria-Lerne en later te Merendree - werd onder de auspiciën van de Kultuurraad Nevele een herdenkingscomité samengesteld waarvan de volgende personen deel uitmaken :

Mevrouw P. Cocquyt (S.C.V.V.L. Doe Mee, Nevele),
Mevrouw M. De Paepe (Erasmus en Davidsfonds, Landegem) en de heren J. Luyssaert (Heemkundige Kring „Het Land van Nevele), J. Tael-deman (C.S.C., Nevele) en H. Verhaege (Davidsfonds, Merendree).

Op zaterdag 30 en zondag 31 augustus 1980 vinden in Merendree verscheidene plechtigheden plaats waarop de figuur van de dichter en organisator van de Vlaamse Poëziedagen op een bijzondere wijze worden belicht.

Zo wordt naast een tentoonstelling van foto's, affiches en documenten over de Poëziedagen, op zaterdag 30 augustus een literaire avond ingericht.

Na de herdenkingsmis op zondag wordt op de tentoonstelling de dichter B. De Craene in herinnering gebracht, o.m. in zijn eigen gedichten.

Om zoveel mogelijk in de geest van Basiel De Craene te werken heeft het comité een poëziewedstrijd : „Herdenkingsprijs Basiel De Craene" uitgeschreven.

Verdere bijzonderheden volgen.

3. Varia

Johan JANSSENS, *De plantenwereld in de volkscultuur*, uitgegeven door de natuurwerkgroep „Mens en Natuur" uit Poesele.

Dit werk is een samenvatting van het volksgeloof, met betrekking tot de plantenwereld, van de Oudheid tot nu. Het is een werkdokument dat ons leert waarom wij deze of gene handeling verrichten, waarom wij dit of ander kruid zullen gebruiken, zonder dat wij het WAAROM weten. De auteur keert terug naar de oorsprong van het gebeuren zodat alles

ineens veel duidelijker wordt.

Het boekje is verkrijgbaar op het sekretariaat van de werkgroep (A. Bol-
laert, Beentjesstraat 20, Poesele) of via PR 000-1099724-35 (15,-fr. verzendingskosten bijvoegen) van de natuurwerkgroep „Mens en Natuur”.
De prijs per exemplaar bedraagt 60 fr.

Wacht niet te lang, de oplage is beperkt tot 370 exemplaren.

A.B.

INHOUD

Blz.

Een geschiedenis van Vosselare in 1845 door A.C. Van Hoorebeke te boek gesteld (uit het frans vertaald door J. Van de Castele)	91
A. JANSSENS, Veertig jaar geleden (II) Emiel Ysebaert uit Nevele vertelt zijn belevenissen	148
A. JANSSENS, De Pepermolen van Bachte-Maria-Lerne	161
REDACTIE, Rechtzetting bij de catalogus van de bibliotheek van de heemkundige kring „Het Land van Nevele”	164
REDACTIE, Voor u gelezen	165
KRONIEK	167
1. Verslagen	167
2. Mededeling	171
3. Varia	171

Algemeen voorzitter, voorzitter redactieraad :

J. LUYSSAERT

voorzitter van de 3e afdeling

Veldestraat 8

9841 Nevele-Merendree

Ondervoorzitter :

J. VAN DE CASTEELE, St.-Amandsberg

Secretaris-penningmeester :

G. SCHAECK

Vosselareststraat 16

9840 Nevele-Landegem

Bestuursleden :

A. BAUWENS, Meigem

voorzitter van de 5e afdeling

I. BUYSSE, Poeke

voorzitter van de 4e afdeling

L. DE ROO, Lotenhulle

L. DE RUYCK, Hansbeke

P. D'HOKER, Nevele

D. D'HOOGHE, Nevele

voorzitter van de 1e afdeling

A. JANSSENS, Nevele

L. LAVENT, Vosselare

R. LEENKNECHT, Hansbeke

voorzitter van de 2e afdeling

M. MICHIELS, Vosselare

